

Naturverdier i Risheimøyi sør og Risheimøyi nord i Lom og Skjåk kommuner

Miljøfaglig
Utredning

Rapport MU2025-30

Forsidebilde

Flomskogsmark (VU) og svakt utviklet sanddynemark (VU) i utredningsområdet Risheimøyi nord. Foto: Geir Høitomt.

RAPPORT 2025-30

Utførende institusjon: Miljøfaglig Utredning AS	Prosjektansvarlig: Bjørn Harald Larsen
	Prosjektmedarbeider(e): Geir Høitomt
Oppdragsgiver: Statsforvalteren i Innlandet	Kontaktperson hos oppdragsgiver: Marie-Louise Olsen
Referanse: Høitomt, G. 2025. Naturverdier i Risheimøyi sør og Risheimøyi nord i Lom og Skjåk kommune. Miljøfaglig Utredning rapport 2025-30. 45 s. ISBN 978-82-345-0722-9.	
Referat: Kistefos Skogtjenester AS har utført kartlegging og sammenstilling av naturverdier i utredningsområdene Risheimøyi sør og Risheimøyi nord i Lom og Skjåk kommuner. Miljøfaglig Utredning har hatt prosjektansvaret. Arbeidet har omfattet kartlegging av naturtyper etter Miljødirektoratets instruks, i tillegg til en heldekkende kartlegging av grunntyper etter NiN og artskartlegging. Formålet har vært å få en samlet oversikt over områdenes betydning om naturtyper, flora og fauna – særlig våtmarksfugl.	
<u>Risheimøyi sør</u> Utredningsområdet (Risheimøyi sør) har store naturfaglige kvaliteter knyttet til naturtyper og fugl. Totalt er 22 rødlistearter påvist i utredningsområdet (fugl). Utredningsområdets største naturverdier innen naturtyper og flora er knyttet til forekomstene av åpen flomfastmark (NT) og mulig sanddynemark (VU) som inngår i et helhetlige flommarksystem. Fremstad (1986) peker på at miljøene bl.a. i dette undersøkelsesområdet viser flommarkmiljøenes dynamiske karakter, med naturlige endringsprosesser knyttet til vegetasjon og plantesamfunn. Oppland (del av Innlandet fylke) har et vesentlig ansvar for å bevare store flommarksystemer og store ferskvannssystemer med intakte økologiske prosesser, først og fremst Gudbrandsdalslågen med de største sideelvene. Disse flommarkene er unike også i norsk målestokk. Av særlig stor verdi er områdets funksjon som raste- og matletingsområde for våtmarksfugl. Våtmarksområdene langs Gudbrandsdalslågen-Ottavassdraget er viktige brikker i et nettverk av våtmarker som ligger i en av hovedtrekkrutene for fugl i Norge, langs de store dalførene på Østlandet (Fylkesmannen i Oppland 1982). Disse lokalitetene har ulik utforming og er tilgjengelige i ulike perioder avhengig av snøsmelting, isgang og vannstand. I tillegg dekker lokalitetene et stort spenn i naturtyper, og tilfredsstiller dermed en lang rekke arters krav til matsøk, skjul mm. Utredningsområdet sør for Risheimøyi naturreservat er en viktig brikke i dette samspillet. En samlet vurdering av naturverdiene i utredningsområdet Risheimøyi sør gir sterkt regionalt - nasjonal verdi. I en samlet vurdering med tilgrensende Risheimøyi naturreservat får utredningsområdet nasjonal verdi.	
<u>Risheimøyi nord</u> Utredningsområdet (Risheimøyi nord) har store naturfaglige kvaliteter knyttet til naturtyper og fugl. Totalt er 20 rødlistearter påvist i utredningsområdet (karplanter 1 art, fugl 19 arter).	

I Naturbase er deltaområdet i innløpet i Skim gitt elvledelta ID: ED00000309 (Ottas utløp i Vågåvatnet), med deltatype *klassisk delta* (Miljødirektoratet 2024). En del av utredningsområdet i vest inngår i dette naturområdet. I gjeldende rødliste for naturtyper (Miljødirektoratet 2018) er delta som landform klassifisert som sårbar (VU). Utredningsområdets største naturverdier innen naturtyper og flora er knyttet til forekomstene av åpen flomfastmark (NT) og sanddynemark (VU) som inngår i et helhetlige flommarksystem.

Floraen består i hovedsak av lite kravfulle arter, og Fremstad fremhever dette som et karakteristisk trekk for flommarkene i Ottadalen. Dette illustrerer den store naturlige variasjonen i flommiljøene i dalføret fra Lågendeltaet i sør og til Bismo i nord. Fremstad peker også på at miljøene bl.a. i dette undersøkelsesområdet viser flommiljøenes dynamiske karakter, og med bl.a. naturlige endringsprosesser knyttet til vegetasjon og plantesamfunn. Oppland (del av Innlandet fylke) har et vesentlig ansvar for å bevare bl.a. store flommarksystemer og store ferskvannssystemer med intakte økologiske prosesser, først og fremst Gudbrandsdalslågen med de største sideelvene. Disse flommarkene er unike også i norsk målestokk.

Av særlig stor verdi er områdets funksjon som raste- og matletingsområde for våtmarksfugl. Våtmarksområdene langs Mjøsa - Gudbrandsdalslågen - Ottavassdraget er viktige brikker i et nettverk av våtmarker som ligger i en av hovedtrekkrutene for fugl i Norge, langs de store dalførene på Østlandet (Fylkesmannen i Oppland 1982). Disse lokalitetene har ulik utforming og er tilgjengelige i ulike perioder avhengig av snøsmelting, isgang og vannstand. I tillegg dekker lokalitetene et stort spenn i naturtyper, og tilfredsstiller dermed en lang rekke arters krav til matsøk, skjul mm. Utredningsområdet nord for Risheimøyi naturreservat er en viktig brikke i dette samspillet.

En samlet vurdering av naturverdiene i utredningsområdet Risheimøyi nord gir sterkt regionalt - nasjonal verdi. I en samlet vurdering med tilgrensende Risheimøyi naturreservat får utredningsområdet nasjonal verdi.

FORORD

Kistefos Skogtjenester AS har gjennomført kartlegging av naturverdier i to områder foreslått for supplerende vern ved Risheimøyi i Lom og Skjåk kommuner i Innlandet. Kartleggingen er utført på oppdrag fra Statsforvalteren i Innlandet. Formålet har vært å få en oppgradering av kunnskap områdenes betydning for naturtyper, flora og fauna. For fauna er spesielt forekomsten av våtmarksfugl vektlagt.

Kontaktperson hos Statsforvalteren i Innlandet har vært Marie-Louise Olsen, som takkes for bidrag under prosjektet. Prosjektansvarlig i Miljøfaglig Utredning har vært Bjørn Harald Larsen, mens Geir Høitomt har stått for naturtype- og artskartlegging samt rapportskriving. Jon Opheim takkes for viktige bidrag til fugledelen av rapporten.

Dokka/Eina, 28.02.2025

Kistefos Skogtjenester

Miljøfaglig Utredning AS

Geir Høitomt

Bjørn Harald Larsen

INNHold

FORORD	5
INNHold.....	6
1 INNLEDNING.....	7
2 METODE	8
2.1 NATURTYPEKARTLEGGING	8
2.2 FUGLEREGISTRERINGER.....	8
2.3 KARTLEGGINGSVERKTØY.....	9
2.4 GJENNOMFØRING AV FELTARBEID.....	9
3 RISHEIMØYI SØR.....	10
3.1 OMRÅDEBESKRIVELSE	10
3.2 TIDLIGERE REGISTRERINGER	11
3.3 NATURTYPER OG FLORA	11
3.3.1 Naturtyper og flora i utredningsområdet.....	11
3.3.2 Ansvarsnaturtyper.....	14
3.3.3 Forekomst av rødlistearter	15
3.4 FUGL	15
3.5 ANNEN FAUNA	20
3.6 SAMLET VURDERING AV NATURVERDIER.....	21
3.6.1 Naturtyper og flora	21
3.6.2 Fugl	21
3.6.3 Annen fauna	22
3.6.4 Samlet vurdering av naturverdi	22
3.7 FORVALTNINGSRELEVANTE PROBLEMSTILLINGER	23
3.7.1 Fremmedarter	23
3.7.2 Forsøpling	23
4 RISHEIMØYI NORD	24
4.1 OMRÅDEBESKRIVELSE	24
4.2 TIDLIGERE UNDERSØKELSER	25
4.3 NATURTYPER OG FLORA	26
4.3.1 Naturtyper og flora i utredningsområdet.....	26
4.3.2 Ansvarsnaturtyper.....	34
4.3.3 Forekomst av rødlistearter	34
4.4 FUGL	35
4.5 ANNEN FAUNA	40
4.6 SAMLET VURDERING AV NATURVERDIER.....	41
4.6.1 Naturtyper og flora	41
4.6.2 Fugleområde	42
4.6.3 Annen fauna	42
4.6.4 Samlet vurdering av naturverdi	42
4.7 FORVALTNINGSRELEVANTE PROBLEMSTILLINGER	44
4.7.1 Fremmedarter	44
4.7.2 Forsøpling	44
5 KILDER	45

1 INNLEDNING

Statsforvalteren i Innlandet arbeider med supplerende vern av verdifull natur i fylket. Som grunnlag for verneprosessene er det behov for kartlegging av naturforhold i kandidatområdene. I denne sammenheng fikk Miljøfaglig Utredning og Kistefos Skogtjenester i 2024 bl.a. i oppdrag å kartlegge naturverdier og fugl i to områder i Lom og Skjåk kommuner. De to områdene grenser mot Risheimøyi naturreservat, henholdsvis i sørøst (Risheimøyi sør) og i nordvest (Risheimøyi nord). Oppdraget innbefattet kartlegging av naturtyper etter Miljødirektoratets instruks, en heldekkende kartlegging av grunntyper etter NiN og artskartlegging, samt en sammenstilling av områdets betydning for fugl. Dette vil gi informasjon om forekomst av rødlistet natur og et grunnlag for verdisetting av naturen i det kartlagte området.

Rapporten presenteres resultatene fra feltarbeidet i 2024 og en oppsummering av tidligere registreringer av naturtyper, rødlistearter og fugl i områdene, samt en vurdering av områdets verneverdier når det gjelder flora og fauna.

2 METODE

2.1 Naturtypekartlegging

Kartleggingen av naturtyper ble gjennomført med en kombinasjon av metodikk for basiskartlegging av verneområder etter NiN, og kartlegging etter Miljødirektoratets instruks for naturtypekartlegging. Disse to typene naturkartlegging kan utfylle hverandre for å gi informasjon om områdenes naturkvaliteter. I tillegg skulle områdene undersøkes for rødlistearter, rødlistede naturtyper og fremmede arter.

I dette prosjektet er det derfor benyttet følgende:

- Miljødirektoratets kartleggingsinstruks M-2209 (Miljødirektoratet 2024a)
- Basiskartlegging etter NiN 2.3 (Miljødirektoratet 2024)
- Norsk rødliste for arter (Artsdatabanken 2021)
- Norsk rødliste for naturtyper i Norge (Artsdatabanken 2018a)
- Norsk fremmedartsliste (Artsdatabanken 2023a)

Kartlegging av naturtyper etter Miljødirektoratets instruks bygger på NiN, og naturtyper er valgt ut enten fordi de er rødlistet eller har spesielle økologiske funksjoner. I kartleggingsinstruksen blir lokalitetene gitt en økologisk kvalitet på en femdelt skala, basert på lokalitetens skår for tilstand og naturmangfold etter vurdering av ulike, naturtypespesifikke parametere. Kvalitetskategoriene er vist i tekstboks 1.

Tekstboks 1. Kategorier for lokalitetskvalitet:

Svært høy kvalitet
Høy kvalitet
Moderat kvalitet
Lav kvalitet
Svært lav kvalitet

Forekomst av rødlistearter er et vesentlig kriterium for å verdsette en lokalitet eller et større område. Rødlistestatus for arter er basert på gjeldende norsk rødliste (Artsdatabanken 2021). De fem kategoriene i rødlista er vist i tekstboks 2.

Tekstboks 2. Rødlistestatus:

CR = kritisk truet (Critically Endangered)
EN = sterkt truet (Endangered)
VU = sårbar (Vulnerable)
NT = nær truet (Near Threatened)
DD = datamangel (Data Deficient)

2.2 Fugleregistreringer

Den viktigste kilden til data om fuglelivet i området er Artsobservasjoner.no (AO). Særlig aktiv har Per Lavrans Bådshaug og Jon Opheim vært i en årrekke, og sistnevnte har også gjort en vurdering av vår sammenstilling av observasjoner og vår verdivurdering av området basert på registreringer i Artsobservasjoner.

I forbindelse med opprettelsen og forvaltningen av eksisterende Risheimøyi naturreservat foreligger det flere rapporter som omhandler fuglelivet i eksisterende verneområde og i noen grad i de to utredningsområdene (Sundfør 1979, Bådshaug 1982, Bådshaug 1984, Bådshaug 1989, Bådshaug 1990).

Områdets betydning for fugl er vurdert etter en egendefinert skala som lokalt, regionalt eller nasjonalt viktig. Hvordan disse vurderinger har blitt gjort er forklart nedenfor.

Lokalt viktig: Viktig hekke- og/eller rasteplass for lokale bestander av våtmarksfugl. Økologiske funksjonsområder for NT-arter.

Regionalt viktig: Viktig hekke- og/eller rasteplass for regionale bestander av våtmarksfugl. Økologiske funksjonsområder for VU-arter.

Nasjonalt viktig: Viktig hekke- og/eller rasteplass for nasjonale bestander av våtmarksfugl. Økologiske funksjonsområder for EN- og CR-arter.

Økologisk funksjonsområde: I norsk sammenheng nærmere definert i naturmangfoldloven som et område som oppfyller en økologisk funksjon for en art, slik som gyteområde, oppvekstområde, larvedriftsområde, vandrings- og trekkruiter, beiteområde, hiområde, myte- eller hårfellingsområde, overnattingsområde, spill- eller paringsområde, trekkvei, yngleområde, overvintringsområde og leveområde. Når det gjelder våtmarksfugl vil det i hovedsak være snakk om hekkeområder samt sentrale trekkruiter, rasteplasser, myteområder og overvintringsområder.

2.3 Kartleggingsverktøy

Miljødirektoratet har fått utviklet egne applikasjoner til iPad, «NiN-app» og «Arter-app», for registrering av NiN-data og arter i felt. Med topografisk kart eller ortofoto som underlag tegnes georefererte polygoner som kan tilegnes egenskapsdata basert på NiN-metodikken, i et eget lag i NiN-appen. Data leveres gjennom NiN-web etter validering. I Arter-app registreres georefererte punkter som tilknyttes egenskaper som artsnavn, antall, osv. Artsdata eksporteres og leveres gjennom Artsobservasjoner.

2.4 Gjennomføring av feltarbeid

Feltarbeid i 2024 ble gjennomført i starten av oktober. Værforholdene varierte noe men satte ingen vesentlige begrensninger for feltarbeidet. Feltarbeidet omfattet i hovedsak NiN med tilhørende artskartlegginger. Noen mindre delområder med hindringer pga. vannstand/strømforhold ble kartlagt fra avstand, og har dermed en viss usikkerhet knyttet til naturtyper/arter. Dette dreier seg om relativt små arealer og vurderes ikke av stor betydning for den helhetlige verdivurderingen.

Flere gårdbrukere som drev jordbruksaktivitet i det tilstøtende kulturlandskapet ble kontaktet under feltarbeidet, og disse fortalte om aktiv beiting i utredningsområdene i tidligere tider. Også Kolbjørn Hoff hos Stasforvalteren i Innlandet ble kontaktet om dette, og bekreftet at samme informasjon ble gitt under prosessen med vern av nåværende Risheimøyi naturreservat.

3 RISHEIMØYI SØR

3.1 Områdebeskrivelse

Utredningsområdet omfatter elvestrekningen fra eksisterende Risheimøyi naturreservat og ca. 1,4 km sørøstover i Skim/Vågåvatnet i Lom kommune. Området dekker et totalareal på ca. 1 km², og strekker seg fra nåværende verneområde og sørover mot Bergeodden og Synstnes. Berggrunnen i området består av granittisk ortogneis, og løsmassene er sammenhengende morenemateriale med stor mektighet (Sigmond et al. 1984). Strendene består i hovedsak av nokså finkornet elvetransportert materiale (sand og silt). Utredningsområdet ligger i svakt kontinental vegetasjonsseksjon (C1) og i mellomboreal vegetasjonssone (MB).

Området omfatter foruten vannstrengen også ei smal kantsone på begge sider av elveløpet, i hovedsak avgrenset mot kulturlandskap i sør samt mot skog og kulturlandskap i nord. Kantsonene mot kulturlandskap er i noen grad preget av utfyllinger på deler av strekningen. I elveløpet blottlegges nokså store arealer med sandbanker ved middels og lav vannstand i Ottaelva (Skim).

Figur 1. Utredningsområdet strekker seg fra eksisterende Risheimøyi naturreservat og sørøstover i Skim.

Figur 2. Utsikt fra Staurustgrenden mot utredningsområdet videre sørover. Staurustøyi og sandbankene i elveløpet ses sentralt i bildet. Foto: Geir Høitomt.

3.2 Tidligere registreringer

I forbindelse med inventering av flommarkene i Gudbrandsdalen gjennomførte Eli Fremstad botaniske undersøkelser i Ottadalen i 1986 (Fremstad 1986). Formålet med undersøkelsene var å kartlegge og beskrive ulike typer flombetinget og flompåvirket vegetasjon i vassdraget. I Fremstads rapport inngår vårt utredningsområde (Risheimøyi sør) i delområdet *Ottas delta og Risheimøyi*. Fremstad beskriver floraen i deltaområdet som artsfattig og nesten utelukkende bestående av lite kravfulle arter. Fremstad framhever ellers at vegetasjonen veksler etter flompåvirkning, utviklingsstadium og kulturpåvirkning. På grunn av tekniske inngrep (flomforbygging og utretting av elveløp) vurderte Fremstad dette deltaområdet som mindre aktuelt for vern. Et unntak var selve Risheimøyi (innenfor nåværende naturreservat) som Fremstad vurderte som verneverdig bl.a. grunnet liten kulturpåvirkning til å være i dette området.

Som type- og funksjonsområde fikk nåværende Risheimøyi naturreservat høy prioritet i verneplanen for våtmark i Oppland, og ble regnet som verneverdig i fylkessammenheng (Fylkesmannen i Oppland 1982). I verneprosessen ble særlig områdets hovedfunksjon som viktig rasteplass for fugl vår og høst framhevet, men også verdien området hadde som hekke- og myteområde. Utredningsområdet omfatter den tilgrensede delen i sørøst og utgjør en naturlig gradient inn i Skim, bl.a. med blottlagte sandbanker ved lave vannstander.

I Naturbase foreligger ellers ingen naturtyper kartlagt er DN-håndbok 13 eller Miljødirektoratets instruks (NiN) innenfor utredningsområdet.

3.3 Naturtyper og flora

3.3.1 Naturtyper og flora i utredningsområdet

Karakteristisk for utredningsområdet er nokså store åpne arealer i elveløpet og delvis i kantsoner på begge sider av elva. Deler av disse områdene er delvis kartlagt som åpen flomfastmark (NT), men består også av sand- og siltholdige banker som blottlegges ved lav vannføring i vassdraget. Åpen flomfastmark forekommer i tilknytning til Staurustøyi og Bergeodden, og vegetasjonen er relativt artsfattig. Karakteristiske arter i de åpne flomfastmarkene er bl.a. sølvbunke, smårørkvein, rødsvingel, duskull, nålesivaks og gråstarr. Totalt i utredningsområdet er det kartlagt 3 lokaliteter med åpen flomfastmark (T18-C-1/T18-C-2), og samlet areal er ca. 17,2 dekar.

Figur 3. Fra Staurustøyi, åpen flomfastmark med spredt buskvegetasjon (gråor, vier ubest. og furu). Foto: Geir Høitomt

Sanddynemark (VU) dannes når sandbanker i elveløpet blottlegges ved lav vannstand og tørker ut i overflaten, og sanden deretter blir blåst opp og danner rygger/dyner på land. I 2024 ble det kartlagt 1 forekomst av sanddynemark i utredningsområdet (37 dekar). Lokaliteten ligger i elveløpet og ble kun sett med kikkert fra avstand. Det er betydelig usikkerhet knyttet til vurderingen som ble gjort ved valg av naturtype, og deler av denne lokaliteten kan være åpen flomfastmark.

Figur 4. Arealer i elveløpet som ble kartlagt fra avstand og vurdert som sanddynemark (VU). Det er imidlertid stor grad av usikkerhet knyttet til kartleggingen, og deler av området kan være åpen flomfastmark (NT). Foto: Geir Høitomt.

Fremstad (1986) beskriver tidligere bruk av arealene i utredningsområdet og viser til kulturpåvirket vegetasjon på øyer og i kantsoner. Under feltarbeidet i 2024 bekreftet lokale grunneiere at hele deltaområdet tidligere ble aktivt brukt som beiteområde for bl.a. storfe, men at denne bruken gradvis avtok etter ca. 1970-tallet. Fremstad beskriver selve Risheimøyi (innenfor nåværende reservat) som et unikt unntak, siden denne øya har liten kulturpåvirkning.

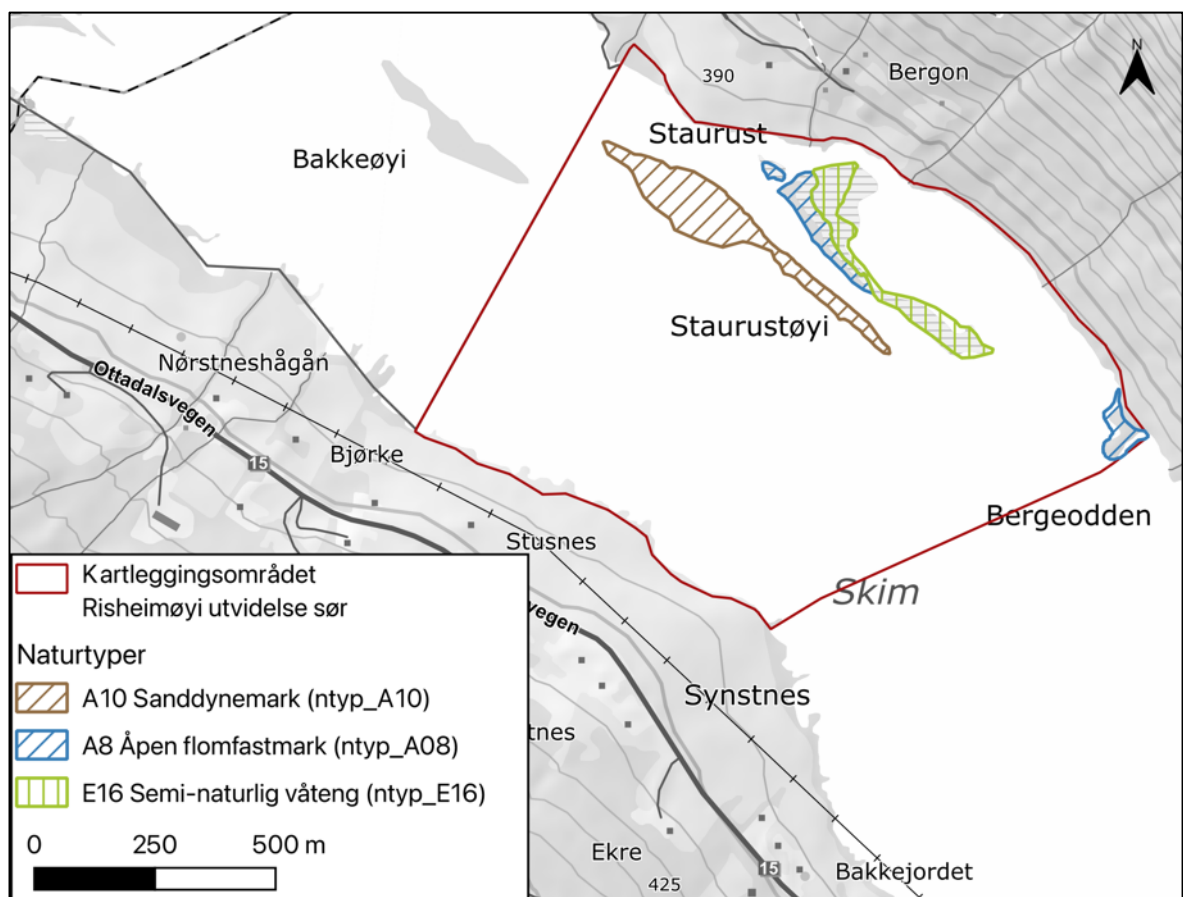
Innenfor dette utredningsområdet (Risheimøyi sør) ble det under dette feltarbeidet i 2024 skilt ut en lokalitet med semi-naturlig våteng (DD) ved Staurustøyi (22,7 dekar). Denne lokaliteten er tilgjengelig fra land (Staurustgrenden) ved lav til middels vannstand i vassdraget og blir dermed en forlengelse av tilgrensende naturbeitemark utenfor utredningsområdet. Arealet var sterk preget av tuer og tråkk og hadde også mye spor etter hjortedyr (primært hjort), som også så ut til å beite aktivt i området. Lokaliteten var nokså artsfattig, men hadde forekomst av arter som sølvbunke, elvesnelle, krypkvein og slåttestarr.

En kalkfattig elvesnelle-dominert helofyttsump ble kartlagt i tilknytning til Staurustøyi, og denne dannet en gradvis (og uklar) overgang mot arealet kartlagt som semi-naturlig våteng. Også dette arealet var sterkt tråkkpåvirket og ble tydeligvis beitet av bl.a. hjort.

I kantsonene på begge sider av vassdraget er det flere gamle åkersteinstipper, og enkelte av disse inneholder også noe gammelt jernskrap.

Figur 5. Staurustøyi med blottlagte arealer i elveløpet (lav vannføring) videre mot sørvest. På Staurustøyi ses arealer med åpen flomfastmark, seminaturlig våteng og helofyttsump. Arealene i bakgrunnen ble kun vurdert fra avstand og kartlagt som sanddynemark. Det er imidlertid usikkerhet knyttet til denne vurderingen, og deler av området kan være åpen flomfastmark. Foto: Geir Høitomt.

Figur 6. Kartlagte naturtyper etter Miljødirektoratets instruks i utredningsområdet Risheimøyi sør i 2024.

Tabell 1. Oversikt over kartlagte naturtyper etter Miljødirektoratets instruks i utredningsområdet Risheimøyi sør.

Områdenavn NiN Id	Naturtype (rødlistekategori)	Tilstand	Natur- mangfold	Kvalitet	Areal
Staurustøyi øst NINFP2410178787	Åpen flomfastmark (NT)	God	Moderat	Høy	5701 m2
Staurustøyi 1 NINFP2410178853	Semi-naturlig våteng (DD)	Moderat	Stor	Høy	22672 m2
Staurustøyi 2 NINFP2410178788	Åpen flomfastmark (NT)	God	Moderat	Høy	10434 m2
Staurustøyi 3 NINFP2410178785	Åpen flomfastmark (NT)	God	Lite	Moderat	1041 m2
Staurustøyi vest NINFP2410178786	Sanddynemark (VU)	God	Stort	Svært høy	37214 m2

Figur 7. Kantsone på sørsida av utredningsområdet (ved Stusnes), med gammel åkersteinstipp. Foto: Geir Høitomt.

3.3.2 Ansvarsnaturtyper

En analyse av naturtyper og arter som tidligere Oppland fylke har et særlig forvaltningsansvar for, ga som resultat at Oppland har et slikt særlig ansvar for 20 naturtyper (Larsen & Gaarder 2015). For 8 av disse gjelder forvaltningsansvaret for typen som sådan, mens det for de resterende gjelder delnaturtyper. Kriteriene for utvelgelsen er at 20 % eller mer av forekomstene (lokaliteter/areal, antall funn eller antall individer) skal være dokumentert eller svært sannsynlig befinne seg i Oppland. Også enkelte forvaltningsmessig viktige naturtyper (helhetlige landskap) ble vurdert.

Relevante ansvarsnaturtyper for Oppland i dette undersøkelsesområdet er:

- Åpen flommark (åpen flomfastmark, sanddynemark)

I tillegg har tidligere Oppland fylke et vesentlig ansvar for å bevare store flommarksystemer og store ferskvannssystemer med intakte økologiske prosesser, først og fremst Gudbrandsdalslågen med de største sideelvene. Disse flommarkene er unike også i norsk målestokk fordi dalene er slake og med stadige tilførsler av sideelver. Dette har ført til at flommarker har blitt dannet mer eller mindre sammenhengende i dalbunnen fra Marlo bru i Skjåk til Lalm langs Otta og fra Selsmyrin til Lågendeltaet ved Lillehammer. Bare langs de store elvene i Troms og Finnmark, til dels også langs Gaula i Sør-Trøndelag og Folla/Glomma i Hedmark, finnes like store sammenhengende flommarker som langs Lågen og Otta (Larsen & Gaarder 2015). Flommarkene langs disse elvene viser stor variasjon mht. både naturtyper og artsforekomster, og de store og vide elveørene langs Otta med fint breelvmateriale er unike i Norge.

3.3.3 Forekomst av rødlistearter

Det er ikke påvist rødlistearter innenfor floraelementet i utredningsområdet Risheimøyi sør.

3.4 Fugl

Det foreligger en nokså stor datamengde med fugleobservasjoner fra utredningsområdet i Artsobservasjoner. Med begrensede ressurser avsatt til utredningen ble innsatsen derfor konsentrert om å sammenstille eksisterende data framfor å bruke mye tid på ytterligere feltregistreringer. Registreringene er spredt gjennom hele året, men med en overvekt av observasjoner fra våren (april/mai) og høsten (august-oktober). Utredningsområdet er normalt islagt fra desember til februar/mars.

Totalt er 74 fuglearter påvist i aktuelt område (tabell 2). Hekking er dokumentert eller sannsynlig for 23 av disse. I alt 22 av de påviste fugleartene står på gjeldende norsk rødliste (Artsdatabanken 2021), og 4 av disse hekker eller er sannsynlige hekkfugler.

Tabell 2. Sammenstilling av fugleobservasjoner i tilknytning til utredningsområdet (Risheimøyi sør) hentet fra Artsobservasjoner 31.12.2024.

Tegnforklaring:

- H: Hekking påvist, eller tydelige indikasjoner på hekking.
- h: Mulig hekkfugl.
- S: Streifgjest, bl.a. matsøk. Uten tegn til hekking.
- T: Observert bare i trekketida, vår eller høst.
- *** Forekommer vanlig i aktuelt habitat.
- ** Forekommer regelmessig, men relativt fåtallig.
- * Forekommer sporadisk - fåtallig.

Art	Status	Rødliste-kategori	Kommentar
Knoppsvane	S***		Vanlig å se på næringssøk, spesielt vår og høst. Om høsten drar flere av parene som har hekket i Åsjo natur-reservat (ca. 4 km lenger sørøst) inn i området med ungekullene (<i>Artsobservasjoner.no</i>). Dette er således et viktig matletings- og oppvekstområde for den lokale bestanden av knoppsvane. Ansamlinger på 6 ad. og 10 unger er bl.a. registrert så sent som 15.11.2020 (Per Lavrans Bådshaug).
Sangsvane	S,T***		Vanlig trekkgjest vår og høst, hoved-sakelig i mars-april og oktober-november. Største antall vår/høst er hhv. 31 ind. 05.04.2020 og 17 ind. 23.10.2022. Om høsten ligger mange av fuglene (både ad. og ungekull) i området helt til isen legger seg. Senest observert 30.11.2022 (Per Lavrans Bådshaug og <i>Artsobservasjoner.no</i>).
Kortnebbgås	T*		Uregelmessig trekkgjest på våren, men svært sannsynlig noe vanligere enn den ene observasjonen som er inn-rapportert; trekkende flokk på ca. 40 ind. over området 17.04.2010 (Torgeir Møst).
Kanadagås	T*		Sjelden trekkgjest med bare en kjent observasjon: 7 rastende ind. på iskanten i området 20.04.1988 (Bådshaug 1989).

Gravand	T*		Sjelden trekkgjest med 1 rastende ind. 28.04.1985 (Bådshaug 1989).
Brunnakke	T**		Årviss, men relativt fåtallig trekkgjest vår og høst. Sjelden å se i større antall enn ca. 5 ind. (Per Lavrans Bådshaug og <i>Artsobservasjoner.no</i>).
Krikkand	T***		Regelmessig trekkgjest med de største flokkene observert på våren, bl.a. 79 ind. 14.04.2017 (Per Lavrans Bådshaug) og ca. 100 ind. 14.05. (Jan Olav Nybo og Ken Adelsten Jensen). Observasjoner i hekketida er ikke kjent.
Stokkand	H,S,T***		Er iflg. Bådshaug (1989) en fåtallig hekkefugl med «spredte kull» langs Skim. På våren og høsten er stokkanda den mest tallrike av andeartene med hhv. ca. 240 ind. 15.04.2021 og 150 - 200 ind. 23.10.1988 som de største enkeltobservasjonene (Per Lavrans Bådshaug).
Stjertand	T*	VU	Sjelden trekkgjest med 1 hann observert 17.05.1987 og 14.04.2017 (Per Lavrans Bådshaug).
Toppand	T***		Vanlig trekkgjest som spesielt om våren kan ses i store flokker. Her nevnes bl.a. 60 ind. 12.05.1983. Arten hekker i tilgrensende områder (Bådshaug 1989).
Bergand	T*	EN	Var tidligere en fåtallig, men nokså regelmessig art å se på vårtrekket. Bådshaug (1989) nevner følgende observasjoner fra 1980-årene: 4 hanner 12.05.1983, 1 par 01.06.1983 og 3 par 23.05.1985. I sistnevnte år ble det også gjort en sommerobservasjon av hele 12 næringssøkende hanner 02.07. (Per Lavrans Bådshaug). Arten er senere ikke rapportert fra området (<i>Artsobservasjoner.no</i>).
Havelle	T*	NT	Sjelden trekkgjest med 1 par registrert 01.06.1983 (Per Lavrans Bådshaug).
Svartand	S*	VU	Uregelmessig gjest med en hunn observert 08.07., 10.07. og 25.07.1988, men uten indikasjon på hekking (Bådshaug 1989).
Sjørørre	T*	VU	Sjelden trekkgjest med en kjent observasjon: 12 rastende ind. 13.05.1988 (Bådshaug 1989).
Kvinand	S,T***		Vanlig art med fast tilhold i hele sommerhalvåret, men ingen indikasjoner på hekking. Ses i størst antall vår og høst. Det er gjort få opptellinger, men Bådshaug (1989) nevner 45 ind. i området 04.10.1987. Ansamlinger av ikke-hekkende fugler kan også observeres i sommermånedene, bl.a. 21 ind. 28.07.2023 (Per Lavrans Bådshaug).
Laksand	H,S,T***		Er iflg. Bådshaug (1989) trolig en årviss hekkefugl, der ungekullene ofte «dukker opp» i midten av juli. Arten er ellers vanlig å se gjennom hele sommerhalvåret. I trekketida vår og høst ofte med noen ti-talls ind. Området er også samlingssted for hanner på sommeren, fra midten av juni og utover. Her nevnes 43 hanner 10.06.1988 (Per Lavrans Bådshaug).
Storskarv	S*	NT	Sporadisk forekomst med bare 1 ind. rapportert fra området 06.05. - 18.05.1988 (Bådshaug 1989).
Gråhegre	S,T**		Regelmessig forekomst i sommer-halvåret, men uten indikasjon på hekking. Flest ind. er observert på våren med opptil 11 ind. 14.04.2017 (Per Lavrans Bådshaug). Området byr på god næringstilgang for gråhegrene, og har således stor betydning for den lokale hekkebestanden ved Åsjo (5 - 10 par), ca. 4 km lenger sørøst.
Havørn	S*		Har i de senere årene blitt en årlig gjest på næringssøk i Ottavassdraget, og kan ses til alle årstider. Innenfor registreringsområdet på Skim er den imidlertid bare rapportert to ganger: 1 ind. 20.11.2004 og 1 ind. 11.09.2023 (Per Lavrans Bådshaug).
Hønsehauk	S*	VU	Sjelden å se på næringssøk, og bare en sikker observasjon er kjent: 1 ind. 19.12.1987 (Bådshaug 1989).
Fjellvåk	T*		Sjelden trekkgjest med bare en kjent observasjon: 1 ind. passerte Åsjo - Skim på trekk vestover dalen 23.04.1988 (Per Lavrans Bådshaug).
Kongeørn	S*		Arten har en kjent hekkeplass få km fra området og er ikke sjelden å se på streif over området til alle årstider, av og til helt nede i dalbotn

			(Bådshaug 1989 og <i>Artsobservasjoner.no</i>). Se også observasjon under hønsehauk.
Fiskeørn	S*	VU	Sjelden gjest. 1 ind. ble sett i flukt over området 21.08.1988 (Per Lavrans Bådshaug).
Dvergalk	S*		Uregelmessig forekomst i tilgrensende område. 1 par som viste hekkeadferd ved Staurustøygarden 18. - 20.05.2024 ble sett i flukt i kantsonen av området (Annbjørg Backer).
Trane	S,T*		Uregelmessig trekk- og streifgjest. En flokk på 34 fløy nordvestover fra Bøvras utløp 14.04.1988. Senere er 1 - 4 sett rastende på vårtrekket i april og mai i 2020 og 2022 (Per Lavrans Bådshaug), samt 3 næringssøkende ind. i kantsonen ved Synstnes 04.07.2014 (Per Buertange og Torill Stubberud).
Tjeld	S*	NT	Sjelden gjest med bare ett rapportert funn; 3 ind. i grenseområdet sørøst for Risheimøyi 01.06.1983 (Bådshaug 1989).
Sandlo	T*		Sjelden trekkgjest på høsten, med noen ind. registrert i den sørøstre kantsonen av området i 1986 (Bådshaug 1989).
Vipe	T*	CR	Bådshaug (1989) oppgir at den under vår- og høsttrekket forekommer i «betydelig antall» ved Risheimøyi og østover Skim, med bl.a. opp mot 100 ind. våren 1985. Noe mer fåtallig på høsten. Fra de senere årene er det bare en kjent observasjon; 1 ind. 15.04.2021 (Per Lavrans Bådshaug).
Kvartbekkasin	T*		Svært sjelden trekkgjest med 4 ind. registrert 20.04.2020 (Per Lavrans Bådshaug).
Enkeltebekkasin	h,T***		Bådshaug (1989) nevner arten som «vanlig», og det antas at den hekker i området. Under trekket er den registrert med opptil 15 ind. 07.05.1985 (Per Lavrans Bådshaug).
Rødstilk	h,T***	NT	Sannsynlig hekkefugl, men trolig bare noen spredte par. Arten opptrer mer vanlig i trekketida, spesielt om våren. Bådshaug (1989) nevner bl.a. antall på mellom 10 - 20 ind. i 1980-årene. I de senere årene mangler rapporteringer fra området (<i>Artsobservasjoner.no</i>).
Gluttsnipe	T**		Årviss, men fåtallig trekkgjest vår og høst, vanligvis mellom 1 - 5 ind. (Bådshaug 1989). I de senere årene mangler rapporteringer fra området (<i>Artsobservasjoner.no</i>).
Grønntilk	T*		Fåtallig og uregelmessig trekkgjest, som bare er rapportert med 1 ind. 28.05.1987 (Bådshaug 1989). Arten antas å være vanligere enn denne observasjonen viser.
Strandsnipe	h,T**		Mulig hekkefugl som opptrer årlig, men nokså fåtallig i sommerhalvåret. I trekketida vår og høst kan den ses i mindre flokker (Per Lavrans Bådshaug og <i>Artsobservasjoner.no</i>).
Hettemåke	S,T**	CR	Var vanlig å se på næringssøk fra tidlig i 1980-årene og fram mot ca. 2015, dvs. i den perioden arten hekket i Åsjo naturreservat, ca. 4 km lenger sørøst. Flokker på 30 - 50 ind. var ikke uvanlig (Per Lavrans Bådshaug). I de senere årene er bare 1 - 7 ind. rapportert tre ganger i april måned i perioden 2016 - 2021 (Per Lavrans Bådshaug).
Fiskemåke	H,S,T***	VU	Iflg. Bådshaug (1989) hekker 1 - 2 ind. i østenden av Skim, og at den vanligvis ses med ca. 20 ind. rundt omkring i dette området på sommeren. På våren er den observert med opptil ca. 70 ind. 02.05.1986, mens den på høsten er mer fåtallig. Fra de senere årene nevnes en flokk på 25 rastende ind. 20.04.2020 (Per Lavrans Bådshaug).
Sildemåke	S*		Uregelmessig streifgjest med tre eldre observasjoner: 1 ind. 11.06.1984, 28.06.1984 og 09.07.1988 (Bådshaug 1989).
Gråmåke	S**	VU	Trolig regelmessig å se på næringssøk, selv om lite er rapportert fra de senere årene. Bådshaug (1989) nevner jevnlig funn i juni - august i 1980-årene, med opptil ca. 10 ind. 10.07.1988.
Makrellterne/ rødnebbterne	S**	EN	Iflg. Bådshaug (1990) ses terner årlig i juni - august, men få av disse er arts-bestemt. Av større antall nevnes hhv. 5 og 13 ind. 14.08. og 21.08.1988. Terner er ikke rapportert fra området i de senere årene (<i>Artsobservasjoner.no</i>).

Ringdue	S,T***		Vanlig å se på næringssøk og trekk, spesielt på jordene i kantsonen. Arten hekker i tilgrensende områder (Per Lavrans Bådshaug og <i>Artsobservasjoner.no</i>).
Jordugle	T*		Sjelden trekkgjest med 1 nærings-søkende ind. 10.04.2021 (Per Lavrans Bådshaug).
Tårnseiler	S,T***	NT	Vanlig på næringssøk over området sommerstid. Arten hekker i nærområdene (Bådshaug 1989).
Grønnspekk	S*		Sjelden gjest med 1 ind. (1K) observert i kantsonen ved Staurust 05.08.1989 (Geir Gaarder).
Sandsvale	S,T*	VU	Bådshaug (1989) har beskrevet arten som «vanlig over områdene» på næringssøk. Fra de senere årene er det manglende rapportering (<i>Artsobservasjoner.no</i>). Arten har to kjente hekkekolonier lenger vest i Skjåk kommune (Opheim 2024).
Låvesvale	S,T**		Er vanlig å se i området (Bådshaug 1989), men sjelden i store antall (<i>Artsobservasjoner.no</i>). Arten er fast hekkefugl i nærområdet.
Taksvale	S,T**	NT	Beskrevet som «vanlig i området» av Bådshaug (1989). Lite er rapportert i de senere årene, men den ses trolig fortsatt nokså regelmessig på næringssøk (<i>Artsobservasjoner.no</i>).
Heipiplerke	T***		Vanlig på trekket vår og høst, noen ganger i større flokker. Arten er mangelfullt rapportert (<i>Artsobservasjoner.no</i>).
Gulerle	H,T**		Har iflg. Bådshaug (1989) hekket i området i 1987 og 1988. Det foreligger ingen rapporteringer i de senere årene (<i>Artsobservasjoner.no</i>), men det er grunn til å anta at arten fortsatt observeres i området, iallefall under trekket vår og høst.
Linerle	h,T***		Ses jevnlig gjennom hele sommer-halvåret og hekker trolig i kantsonen av området. Under trekket vår og høst kan den opptre i store flokker (Båds-haug 1989).
Fossekal	S*		Sjelden gjest, som iflg. Bådshaug (1989) et år ble observert midtvinters ved et råk i østenden av området.
Rødstrupe	h,S,T***		Vanlig art i sommerhalvåret, som trolig hekker i kantsonene (Per Lavrans Bådshaug). Arten er mangelfullt rapportert.
Buskskvett	h*		Mulig hekkefugl, som iflg. Bådshaug (1989) finnes flere steder på strekningen Skim - Risheimøyi. Arten er ikke rapportert fra området i de senere årene (<i>Artsobservasjoner.no</i>).
Svarttrost	h,S,T**		Sannsynlig hekkefugl i kantsonen av området, med bl.a. 1 syngende hann ved Nørstnes 06.07.2024 (Ken Adelsten Jensen). Arten anses som vanlig, selv om lite er rapportert (<i>Artsobservasjoner.no</i>).
Gråtrost	H,S,T***		Påvist hekkende i kantsonene, og ses ellers i stort antall i trekkida (Per Lavrans Bådshaug og <i>Artsobservasjoner.no</i>).
Rødvingetrost	h,S,T**		Sannsynlig hekkefugl, som iflg. Bådshaug (1989) finnes flere steder på strekningen langs Skim. Arten er ikke rapportert fra området i de senere årene (<i>Artsobservasjoner.no</i>).
Møller	h*		Mulig hekkefugl med 1 syngende ind. i kantsonen ved Staurust 05.08.1989 (Geir Gaarder).
Gransanger	h*		Mulig hekkefugl i kantsonen av området. 1 ind. hørt syngende ved Nørstnes 06.07.2024 (Ken Adelsten Jensen). Arten er trolig noe vanligere enn denne ene observasjonen viser.
Løvsanger	h,S,T***		Vanlig art gjennom hele sommer-halvåret, som svært sannsynlig hekker i kantsonene (Per Lavrans Bådshaug).
Fuglekonge	S*		Sporadisk å se på næringssøk i kant-sonene. Flokk på 10 ind. observert ved Staurust 15.11.2020 (Annbjørg Backer).
Granmeis	S*	VU	Er iflg. Bådshaug (1989) en vintergjest i området. Arten er ikke innrapportert i <i>Artsobservasjoner.no</i> .

Kjøttmeis	h,S***		Forekommer vanlig til alle årstider, og hekker trolig i kantsonen av området (Per Lavrans Bådshaug). 1 ind. i sang/spill ved Staurust 23.04.2016 (Kristoffer Bøhn).
Nøtteskrike	S*		Fåtallig og sporadisk på næringssøk på jordene og i kantsonen, spesielt om høsten. 2 ind. ved Staurust 05.08.1989 (Geir Gaarder).
Skjære	H,S***		Vanlig å se til alle årstider og hekker ved bebyggelsen i kantsonene. Flokk på 11 ind. er notert fra området 02.10.1988 (Per Lavrans Bådshaug).
Kråke	h,S***		Vanlig å se til alle årstider. Hekker i nærområdet, kanskje også inne i registreringsområdet. Utenom hekketida kan den streife omkring i flokker (Per Lavrans Bådshaug).
Ravn	S***		Ses til alle årstider på næringssøk, men som oftest overflyvende ind. På høst og vinter noen ganger i mindre flokker (Per Lavrans Bådshaug og <i>Artsobservasjoner.no</i>).
Stær	S*	NT	Var tidligere en vanlig art på nærings-søk i området, og som jevnlig kunne ses i større flokker (Bådshaug 1989). I de senere årene er den blitt fåtallig og sjelden, og er ikke rapportert i <i>Artsobservasjoner.no</i> .
Bokfink	h,S,T**		Vanlig hekkefugl i nærområdet, som muligens hekker spredt i kantsonen. Arten er mangelfullt rapportert, men er iflg. Per Lavrans Bådshaug også vanlig i trekkida.
Grønnfink	h,S**	VU	Fåtallig, men trolig årviss forekomst. En syngende hann ved Synstnes 14.05. 2022 (Jan Olav Nybo og Ken Adelsten Jensen) kan tyde på at arten hekker spedt i kantsonen. Arten ses ellers spredt i området på næringssøk (Per Lavrans Bådshaug).
Grønnsisik	S**		Trolig årlig på næringssøk i store deler av året, selv om bare en observasjon er innrapportert; 1 ind. i kantsonen ved Nørstnes 06.07.2024 (Ken Adelsten Jensen).
Bergirisk	S**		Trolig nokså regelmessig å se på trekket. En flokk på hele 105 ind. sett rastende på bankene i området 14.04.2017 (Per Lavrans Bådshaug).
Gråsisik	S***		Vanlig art som iflg. Bådshaug (1989) er en vanlig vintergjest i området. Inn-rapporteringer i <i>Artsobservasjoner.no</i> mangler.
Dompap	S***		Vanlig art som ses jevnlig på nærings-søk, særlig høst og vinter da den kan opptre i mindre flokker (Per Lavrans Bådshaug). Fra de senere årene er 2 ind. er rapportert ved Staurust 14.11.2020 (Annbjørg Backer).
Gulspurv	h,S**	VU	Bådshaug (1989) oppgir arten som vanlig, men manglende rapporteringer i de senere årene tyder på at den har blitt sjeldnere. Arten har sterkest tilknytning til jorder og kantsoner i området.
Sivspurv	H,S,T***		Iflg. Bådshaug (1989) en fast hekkefugl og en karakterart for området. Den opptrer også regelmessig i trekkida vår og høst, selv om få observasjoner er innrapportert.

Figur 8. Rødstilk (NT) opptrer regelmessig på trekk, og arten er mulig hekkefugl i utredningsområdet. Illustrasjonsfoto: Thor Østbye.

Utredningsområdet har sin klart viktigste funksjon i ornitologisk sammenheng som rasteplass under vår- og høsttrekket. Sandbankene i elveløpet benyttes som hvile- og rasteplasser og kan ha nokså store ansamlinger av våtmarksfugl. Eksempler på store antall er bl.a.: Sangsvane (31 individer 05.04.2020), krikand (100 individer 14.05.2017), stokkand (240 individer 15.04.2021), toppand (60 individer 12.05.1983), gråhegre (11 individer 10.04.2017), enkeltbekkasin (15 individer 07.05.2015) rødstilk (NT) (opptil 20 individer), fiskemåke (VU) (opptil 70 individer).

Relativt store ansamlinger av andefugl i sommerhalvåret indikerer at utredningsområdet har en funksjon som matletingsområde/myteområde for arter som bergand (EN) (maksimalt 12 hanner 02.07.1985), kvinand (bl.a. 21 individer 28.07.2023) og laksand (bl.a. 43 hanner 10.06.1988).

I ornitologisk sammenheng er det viktig med et nettverk av rasteplasser langs trekkrutene som benyttes vår og høst. Utredningsområdet (sammen med bl.a. Risheimøyi naturreservat) inngår i den svært viktige trekkruta som følger Mjøsa og Gudbrandsdalen, og hvor også flere andre verneområder er opprettet for å ivareta viktige rasteplasser.

Som hekkeområde har utredningsområdet noe begrenset verdi, men flere arter våtmarksfugl og spurvefugl er påviste eller mulige hekkefugler. Eksempler på slike hekkefugler er stokkand, laksand, enkeltbekkasin, rødstilk (NT), strandsnipe, fiskemåke (VU), buskskvett, gulspurv (VU) og sivspurv.

3.5 Annen fauna

Kunnskapsgrunnlaget for andre artsgrupper er mangelfullt, og foreliggende data om pattedyr og fisk er hentet fra Artskart. Med et svakt kunnskapsgrunnlag er det noe usikker verdivurdering for disse artsgruppene.

Pattedyr

Flaggermusfaunaen i undersøkelsesområdet er utilstrekkelig kjent, men data fra Artskart viser at nordflaggermus (VU) er registrert i eller nær området 10.08.2003 (Kjell Isaksen). Trolig forekommer arten også innenfor utredningsområdet.

Under feltarbeidet i 2024 ble det gjort mange observasjoner og sett mye spor etter hjort i utredningsområdet. Lokalkjente bekreftet at Risheimøyi naturreservat og tilgrensende områder har stor tetthet av hjort og rådyr, og utredningsområdet inngår i dette viktige hjorteviltområdet.

Også bever synes å opptre regelmessig i tilstøtende deler av Risheimøyi naturreservat, og sportegn ble også sett i utredningsområdet. Ellers forekommer arter som grevling, rødrev og mink (SE), samt flere smågnager- og spissmusarter relativt vanlig i området.

Fisk

Data fra Artskart viser at i alt 5 fiskearter er påvist i Ottaelva ved utredningsområdet. Dette er artene harr, karuss, ørekyt, ørret og røye. Utredningsområdet inngår i områder for næringssøk samt gyteområder/leveområder for flere av disse artene.

3.6 Samlet vurdering av naturverdier

3.6.1 Naturtyper og flora

Utredningsområdets største naturverdier innen naturtyper og flora er knyttet til forekomstene av åpen flomfastmark (NT) og mulig sanddynemark (VU) som inngår i et helhetlige flommarksystem.

Fremstad (1986) konkluderer med at flommarkene i Ottadalen inneholder ca. 60 % av artsantallet som finnes i hoveddalføret, og at dette bl.a. skyldes en kortere vegetasjonsperiode med tilførsel av kaldt smelte vann og lengre periode med islegging. Floraen består i hovedsak av lite kravfulle arter, og Fremstad fremhever dette som et karakteristisk trekk for flommarkene i Ottadalen. Dette illustrerer den store naturlige variasjonen i flommiljøene i dalføret fra Lågendeltaet i sør og til Bismo i nord. Fremstad peker også på at miljøene bl.a. i dette undersøkelsesområdet viser flommiljøenes dynamiske karakter, med naturlige endringsprosesser knyttet til vegetasjon og plantesamfunn. Oppland (del av Innlandet fylke) har et vesentlig ansvar for å bevare store flommarksystemer og store ferskvannssystemer med intakte økologiske prosesser, først og fremst Gudbrandsdalslågen med de største sideelvene. Disse flommarkene er unike også i norsk målestokk.

Isolert sett har utredningsområdet Risheimøyi sør sterkt lokal - regional verdi for naturtyper og flora, mens en samlet vurdering med hele deltaområdet ved Risheimøyi gir sterk regional - nasjonal verdi.

3.6.2 Fugl

Utredningsområdet (Risheimøyi sør) er et viktig rasteområde for vannfugl og våtmarkstilknyttede arter. De blottlagte bankene i elveløpet fungerer som raste- og hvileområde for en lang rekke arter under vårtrekket og høsttrekket. Totalt er 74 fuglearter påvist i utredningsområdet, og flere av disse opptre i relativt høye antall (eksempelvis sangsvane, krikand, toppand, rødstilk (NT) og fiskemåke (VU)). Relativt store ansamlinger av andefugl i sommerhalvåret indikerer at utredningsområdet har en funksjon som matletingsområde/myteområde for arter som bergand (EN), kvinand og laksand. Havørn ses regelmessig i området.

Utredningsområdet (sammen med bl.a. Risheimøyi naturreservat) inngår i den svært viktige trekkruta som følger Mjøsa og Gudbrandsdalen, og hvor også flere andre verneområder er opprettet for å ivareta viktige rasteplasser.

Av de påviste fugleartene står i alt 22 arter på gjeldende norsk rødliste (Artsdatabanken 2021). Rødlisteartene fordeler seg med 2 kritisk truede (CR), 2 sterkt truede (EN), 11 sårbare (VU), og 7 nær truede (NT) arter. I alt 4 av rødlisteartene hekker eller er sannsynlige hekkefugler.

Tabell 3. Oversikt over rødlistete fuglearter (Artsdatabanken 2021) i utredningsområdet Risheimøyi sør. Antatte hekkefugler er vist med uthevet skrift.

Rødlistekategori	Art
Kritisk truet (CR)	Vipe, hettemåke
Sterkt truet (EN)	Bergand, makrellterne
Sårbar (VU)	Stjertand, svartand, sjøorre, fiskeørn, hønsehauk, gråmåke, fiskemåke , sandsvale, granmeis, grønnfink , gulspurv
Nær truet (NT)	Havelle, storskarv, tjeld, rødstilk , tårnseiler, taksvale, stær

Isolert sett har utredningsområdet Risheimøyi sør sterkt regionalt - nasjonal verdi som trekkområde, mens en samlet vurdering med hele Risheimøyi naturreservat gir nasjonal verdi.

3.6.3 Annen fauna

Området er del av et større leveområde for nordflaggermus (VU), samt inngår i leveområde for bl.a. hjort og bever.

Utredningsområdet inngår i et større leveområde for flere fiskearter, der både områder for næringssøk samt gyte- og oppvekstområder inngår.

Med bakgrunn i eksisterende kunnskap vurderes utredningsområdet Risheimøyi sør å ha lokal verdi for annen fauna.

3.6.4 Samlet vurdering av naturverdi

Utredningsområdet (Risheimøyi sør) har store naturfaglige kvaliteter knyttet til naturtyper og fugl. Totalt er 22 rødlistearter påvist i utredningsområdet (fugl).

Utredningsområdets største naturverdier innen naturtyper og flora er knyttet til forekomstene av åpen flomfastmark (NT) og mulig sanddynemark (VU) som inngår i et helhetlige flommarksystem.

Fremstad (1986) peker på at miljøene bl.a. i dette undersøkelsesområdet viser flommiljøenes dynamiske karakter, med naturlige endringsprosesser knyttet til vegetasjon og plantesamfunn. Oppland (del av Innlandet fylke) har et vesentlig ansvar for å bevare store flommarksystemer og store ferskvannssystemer med intakte økologiske prosesser, først og fremst Gudbrandsdalslågen med de største sideelvene. Disse flommarkene er unike også i norsk målestokk.

Av særlig stor verdi er områdets funksjon som raste- og matletingsområde for våtmarksfugl. Våtmarksområdene langs Gudbrandsdalslågen-Ottavassdraget er viktige brikker i et nettverk av våtmarker som ligger i en av hovedtrekkrutene for fugl i Norge, langs de store dalførene på Østlandet (Fylkesmannen i Oppland 1982). Disse lokalitetene har ulik utforming og er tilgjengelige i ulike perioder avhengig av snøsmelting, isgang og vannstand. I tillegg dekker lokalitetene et stort spenn i naturtyper, og tilfredsstiller dermed en lang rekke arters krav til matsøk, skjul mm. Utredningsområdet sør for Risheimøyi naturreservat er en viktig brikke i dette samspillet.

En samlet vurdering av naturverdiene i utredningsområdet Risheimøyi sør gir sterkt regionalt - nasjonal verdi. I en samlet vurdering med tilgrensende Risheimøyi naturreservat får utredningsområdet nasjonal verdi.

3.7 Forvaltningsrelevante problemstillinger

3.7.1 Fremmedarter

Fremmede arter er en økende trussel mot naturtyper og stedegne arter i Norge (Artsdatabanken 2023). Det ble ikke gjort funn av fremmedarter i utredningsområdet, men en strategi for raske tiltak for å fjerne eventuelle nye forekomster er viktig.

3.7.2 Forsøpling

Noen mindre utfyllinger, utrangert landbruksredskap og annet søppel/skrot ble sett i kantsoner i utredningsområdet. I kantsoner forekom også noe småsøppel (isopor, tomkanner og løsplast) som har blitt spredt med flomvann og vind.

En større flom i Ottavassdraget i 2018 tok med seg over 20 000 m² glasopor fra fabrikkkanlegget i Bismo. Glasopor ble spredt med flomvatnet og spredte seg også i deler av utredningsområdet. Under feltarbeidet til denne rapporten ble glasopor sett på enkelte steder i bakevjer, flomskogsmark og kantsoner.

Det bør organiseres regelmessig søppelrydding i et eventuelt verneområde ved Risheimøyi sør.

4 RISHEIMØYI NORD

4.1 Områdebeskrivelse

Utredningsområdet omfatter elvestrekningen fra eksisterende Risheimøyi naturreservat og ca. 3,5 km nordvestover i Ottaelva i Skjåk kommune. Området dekker et totalareal på ca. 1,5 km², og omfatter selve deltaet og ei smal kantsone på begge sider av elveløpet. Berggrunnen i området består av granittisk ortogneis, og løsmassene er sammenhengende morenemateriale med stor mektighet (Sigmond et al. 1984). Strendene består i hovedsak av nokså finkornet elvetransportert materiale (sand og silt). Utredningsområdet ligger i svakt kontinental vegetasjonsseksjon (C1), og i mellomboreal vegetasjonssone (MB).

Utredningsområdet er i hovedsak avgrenset mot kulturlandskap, og kantsonene er i noen grad preget av utfyllinger på deler av strekningen. I elveløpet blottlegges nokså store arealer med sandbanker ved middels og lav vannstand i Ottaelva.

Figur 9. Utredningsområdet strekker seg fra eksisterende Risheimøyi naturreservat og nordvest i Ottaelva til Marlobrue.

Figur 10. Utsikt fra Ramstadstrondi mot midtre deler av utredningsområdet. Foto: Geir Høitomt.

4.2 Tidligere undersøkelser

I forbindelse med inventering av flommarkene i Gudbrandsdalen gjennomførte Eli Fremstad botaniske undersøkelser i Ottadalen i 1986 (Fremstad 1986). Formålet med undersøkelsene var å kartlegge og beskrive ulike typer flombetinget og flompåvirket vegetasjon i vassdraget. I Fremstads rapport inngår vårt utredningsområde (Risheimøyi nord) i delområdet *Ottas delta og Risheimøyi*. Fremstad beskriver floraen i deltaområdet som artsfattig og nesten utelukkende bestående av lite kravfulle arter. Fremstad framhever ellers at vegetasjonen veksler etter flompåvirkning, utviklingsstadium og kulturpåvirkning. På grunn av tekniske inngrep (flomforbygging og utretting av elveløp) vurderte Fremstad dette deltaområdet som mindre aktuelt for vern. Et unntak var selve Risheimøyi (innenfor nåværende naturreservat) som Fremstad vurderte som verneverdig bl.a. grunnet liten kulturpåvirkning til å være i dette området.

Som type- og funksjonsområde fikk nåværende Risheimøyi naturreservat høy prioritet i verneplanen for våtmark i Oppland og ble regnet som verneverdig i fylkessammenheng (Fylkesmannen i Oppland 1982). I verneprosessen ble særlig områdets hovedfunksjon som viktig rasteplass for fugl vår og høst framhevet, men også verdien området hadde som hekke- og myteområde. Utredningsområdet omfatter den tilgrensende delen i nordvest og utgjør en viktig av et helhetlig våtmarksområde.

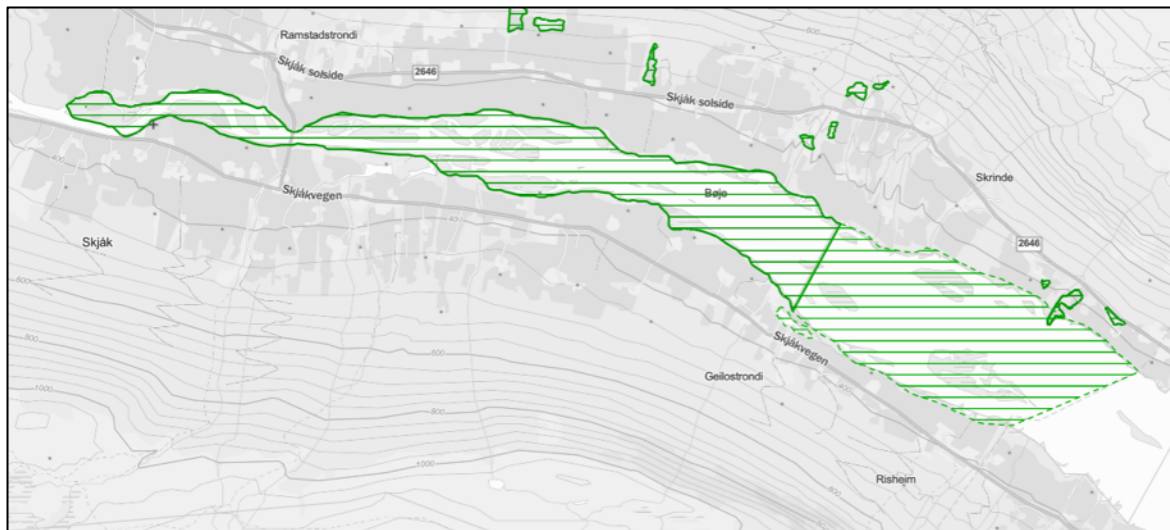
I Naturbase er deltaområdet i innløpet i Skim gitt elvledelta ID: ED00000309 (Ottas utløp i Vågåvatnet), med deltatype *klassisk delta* (Miljødirektoratet 2024). En del av utredningsområdet i vest inngår i dette naturområdet. Området har følgende beskrivelse: *Bergrunnen består av migmatittisk gneis, granittisk og granodiorittisk sammensetning (Sigmond et al. 1984). uspensjonstransporten i innløpet til deltaet er på 54350 tonn/år (Elster et al 1996). Elvevannet har lav alkalitet, lavt kalkinnhold og lavt humusinnhold. Det er ingen forsuringseffekter (Kjellberg og Lindstrøm 1993, Fossum 1998). Ottas delta i Vågåvatnet (364 m.o.h.), Skjåk kommune, er bygd opp der elva renner inn i vatnet. Deltaet er middels berørt av inngrep og er stort med sine 1475 dekar. elvetransporterte materialet er lagt opp i et delta av tallrike småøyer med til dels grunne løp imellom der sandbankene uten vegetasjon blottlegges ved lavvatn. Øyene ser ut til å bestå av et fundament av rullestein som de fleste steder er overleiret av sandlag av varierende tykkelse. Substrat og strandutforming avhenger av eksponeringen mot strøm. Eksponerte steder har sandoverleiret rullesteinsbunn, vanligvis helt uten eller med sparsom strandvegetasjon og skarpe erosjonskanter ut mot stranden. Naturreservatet Risheimøyi ligger i Vågåvatnet om lag midtveis i deltaet mot elva Bøvres munning. På denne strekningen er Vågåvatnet grunt og har flere øyer og store sandbankeområder; Risheimsøyi er den største øya. Øya er dannet av et system av låge, buktende løsmasserygger med sump- og gruntvannspartier imellom dem. Ryggene består trolig alt overveiende av finkornet materiale.*

I deltaet er de viktigste vegetasjonstypene graminiddominerte pionersamfunn på strendene og grasrik pionerkratt/skog på løsmasseryggene langs strendene og på øyenes høyereliggende partier. Floraen er relativt artsfattig og består nesten utelukkende av lite kravfulle arter, men er karakteristiske for flommarkene i Ottadalen. Risheimsøyi med sine sandrygger er nå overvokst og stabilisert av grasrik pionerkratt/skog som på forsumpet mark går over i viersumpskog. Krattene er blitt atskillig tettere og har økt betydelig i areal siden slutten av 1950-tallet (Fremstad 1986). Deltaet tjener som trekklokalitet vår og høst. Det er også flere hekkende vannfugl her med et forholdsvis stort innslag av andefugl. Inntil 1982 var det registrert 26 arter vannfugl her (Hoff 1982). Det er bestander av aure, røye, harr og ørekyte i Vågåvatnet (Hegge 1989).

I Naturbase foreligger 2 naturtyper kartlagt er DN-håndbok 13 innenfor utredningsområdet. Tabell 4 gir en oversikt over disse lokalitetene som er opprettet i 2002, men som kun er kartobjekt med svært manglende beskrivelse. Disse områdene består av gråor-heggeskog og deltaområde.

Tabell 4. Kartlagte naturtypefigurer etter DN-håndbok 13 i utredningsområdet (Risheimøyi nord). For plassering se figur 11.

Områdenavn	Naturtypeld	Naturtype	Utforming	Verdi
Ottadeltaet	BN00021016	Deltaområde		Viktig
Risheimøyi med Bakkeøyi og Nyøyi	BN00021061	Gråor-heggeskog		Lokalt viktig

Figur 11. Kart som viser tidligere kartlagte naturtyper etter DN-håndbok 13 (kilde: Naturbase). Se tabell x for omtale av lokalitetene.

4.3 Naturtyper og flora

4.3.1 Naturtyper og flora i utredningsområdet

I Naturbase er deltaområdet i innløpet i Skim gitt elvledelta ID: ED00000309 (Ottas utløp i Vågåvatnet), med deltatype *klassisk delta* (Miljødirektoratet 2024). En del av utredningsområdet i vest inngår i dette naturområdet. I gjeldende rødliste for naturtyper (Miljødirektoratet 2018) er delta som landform klassifisert som sårbar (VU).

De fleste øyene i området har delområder med en viss høydeforskjell fra normalvannstanden, og dermed også noe redusert flompåvirkning sammenlignet med tilsvarende arealer videre nedover i vassdraget. Karakteristisk for området er den omfattende historiske bruken med husdyrbeiting, og ifølge lokalkjente ble dette utnyttet aktiv til opp mot nyere tid. Disse øyene gror nå til, primært med bjørk, men i de lavest liggende partiene også med gråor og vierarter. Den historiske beitebruken ble trolig kombinert med vedhogst og rydding, og eldre flybilder viser et noe varierende skogbilde. Skogen er nå gjennomgående blitt relativt gammel og nærmer seg aldersfase, men likevel med stedvis innslag av noe yngre skog.

Arealene med langvarig beitepåvirkning ble kartlagt som naturbeitemark (VU) og hadde innslag av arter som engkvein, sølvbunke, rødsvingel, engsyre, grasstjerneblom, engsoleie, hvitkløver, skogstjerne, hvitmaure, gullris, reinfann og ryllik.

Grunnet sein gjenvekstsukksesjonsfase ble tilstand på flertallet av de kartlagte lokalitetene satt til redusert eller svært redusert.

Bever synes å ha en stabil forekomst i området. Arten ble observert og en lang rekke sportegen ble sett, bl.a. omfattende felling av bjørk. Dette bidrar til å forsinke gjengroingshastigheten noe, med arealene utvikler seg likevel mot lauvdominerte skogbestand.

Kun mindre arealer ble i 2024 kartlagt som flomskogsmark (VU).

Figur 12. Tidligere beitemark hvor bjørk er en viktig gjengroingsart. Området grenser mot åpen flomfastmark som trolig også ble utnyttet av beitende storfe. Foto: Geir Høitomt.

Figur 13. Bevergnag på bjørk ble sett regelmessig i området, og arten bidrar til å forsinke gjengroingen av de tidligere beitepåvirkete områdene. Foto: Geir Høitomt.

Figur 14. Relativt dype elveleier dannet trolig naturlige «gjerder» ved bruk av det tidligere beiteområdet. Gjengroende naturbeitemark i bakgrunnen. Foto: Geir Høitomt.

Figur 15. Gjengroing av tidligere åpne områder resulterer noen steder i nokså ensaldret bjørkedominert skog. Foto: Geir Høitomt.

Et av de karakteristiske trekkene for utredningsområdet er innslag av åpne arealer i elveløpet og delvis i kantsoner på begge sider av elva. Store deler av disse områdene er kartlagt som åpen flomfastmark (NT), men består også delvis av sand- og siltholdige banker som blottlegges ved lav vannføring i vassdraget. Åpne flomfastmarker opptrer bl.a. ved Ramstad, Kringleøya, Brekkastrædet og ved Gjeilo, og totalt er det kartlagt 28 lokaliteter med åpen flomfastmark (T18-C-1/T18-C-2). Samlet areal av denne naturtypen i utredningsområdet er ca. 126,1dekar. De åpne flomfastmarkene i utredningsområdet må samlet sett beskrives som nokså artsfattige, og karakteristiske arter er bl.a. sølvbunke, småørkvein, nålesivaks, gråstarr og duskull.

Figur 16. Åpen flomfastmark (NT) ved Gjeilo, og bildet viser også vegetasjonsløse sandbanker i elveløpet. Foto: Geir Høitomt.

Sanddynemark (VU) dannes når sandbanker i elveløpet blottlegges ved lav vannstand og tørker ut i overflaten, og sanden deretter blir blåst opp og danner rygger/dyner på land. Fremstad (1986) beskriver dette fenomenet, og peker på forekomster av innlandsdyner ved Bøvres utløp lengre ned i vassdraget.

I 2024 ble det i dette utredningsområdet kartlagt forekomster av sanddynemark bl.a. Gjeilo, Ramstad og Brækkastredet. Antall kartlagte lokaliteter med sanddynemark er 4, og samlet areal er ca. 7,1 dekar. Noen av forekomstene ble kartlagt fra avstand og har dermed med noe usikkerhet. På sanddynemark i utredningsområdet vokser bl.a. rødsvingel, fjelltimotei og småørkvein.

Innlandsdynene langs Ottaelva er svakt utviklet, men flere har allikevel en klar sonering med forstrand og primærdyne (T21-C-1), grå og brun dyne (T21-C-12/ T21-C-3), samt enkelte små dynetrua (T21-C-4) hvor det er erodert ned til grunnvannsspeilet.

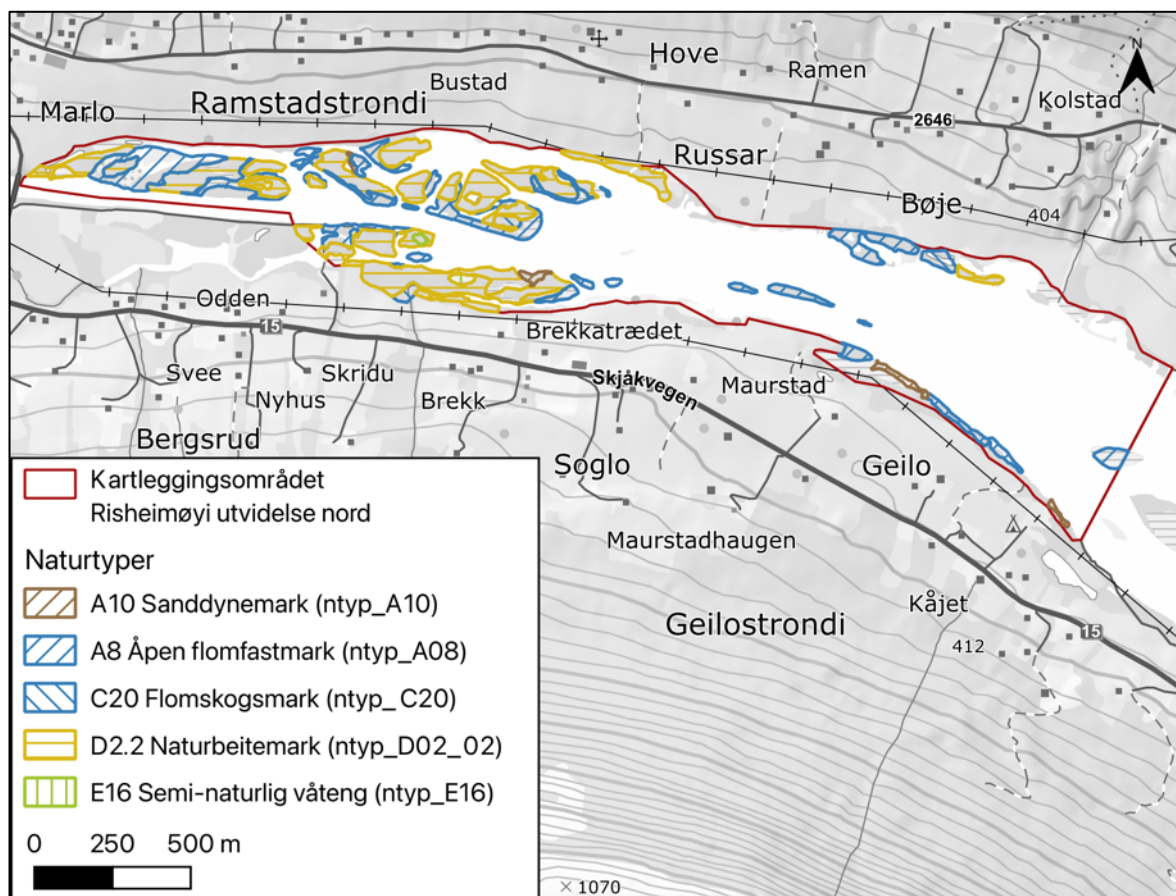

Figur 17. Lokalitet vurdert som sanddynemark vest for Kringløye. Bildet illustrerer hvordan sanden blir blåst opp og danner rygger/dyner på land. Foto: Geir Høitomt.

I utredningsområdet inngår også flere forekomster av kalkfattig til intermediaær helofyttsump (L4-C-1/L4-C-2), fortrinnsvis knyttet til flomløp, kanaler og evjer. Forekomstene ligger gjerne omgitt av gjengroende naturbeitemark eller åpen flomfastmark. Sumpområdene er nokså artsfattige, men med karakteristiske arter som elvesnelle, flaskestarr, sennegrass og stolpestarr. Det ble ikke påvist kalkrike utforminger (L4-C-3) av denne naturtypen, og dette samsvarer med det øvrige inntrykket av vegetasjonen i utredningsområdet.

Figur 18. Intermediaær helofyttsump ved Bekkastrædet, hvor elvesnelle er dominerende art i de djupeste partiene. Foto: Geir Høitomt.

Figur 19. Kartlagte naturtyper etter Miljødirektoratets instruks i utredningsområdet Risheimøyi nord i 2024.

Tabell 5. Oversikt over kartlagte naturtyper etter Miljødirektoratets instruks i utredningsområdet Risheimøyi nord.

Områdenavn NiN Id	Naturtype (rødlistekategori)	Tilstand	Natur- mangfold	Kvalitet	Areal
Risheimøyi nord, sør 1 NINFP2410178918	Åpen flomfastmark (NT)	God	Moderat	Høy	4975 m2
Gjeilo sør NINFP2410178924	Sanddynemark (VU)	Moderat	Moderat	Moderat	1085 da
Gjeilo midt NINFP2410178919	Åpen flomfastmark (NT)	Dårlig	Moderat	Lav	7172 m2
Gjeilo nord 1 NINFP2410178926	Sanddynemark (VU)	God	Lite	Moderat	3173 m2
Gjeilo nord 2 NINFP2410178914	Åpen flomfastmark (NT)	God	Lite	Moderat	3246 m2
Maurstad 3 NINFP2410178912	Åpen flomfastmark (NT)	God	Lite	Moderat	292 m2
Maurstad 2 NINFP2410178908	Åpen flomfastmark (NT)	God	Lite	Moderat	4364 m2
Maurstad 1 NINFP2410178910	Åpen flomfastmark (NT)	God	Lite	Moderat	1417 m2
Russar 3 NINFP2410179004	Naturbeitemark (VU)	Svært redusert		Svært lav	3044 m2

Områdenavn NiN Id	Naturtype (rødlistekategori)	Tilstand	Natur- mangfold	Kvalitet	Areal
Russar 2 NINFP2410179001	Åpen flomfastmark (NT)	God	Lite	Moderat	4690 m2
Russar 1 NINFP2410179008	Åpen flomfastmark (NT)	Dårlig	Moderat	Lav	13258 m2
Brekkatrædet 1 NINFP2410178909	Åpen flomfastmark (NT)	God	Lite	Moderat	951 m2
Brekkatrædet 2 NINFP2410178913	Åpen flomfastmark (NT)	God	Lite	Moderat	1188 m2
Brekkatrædet 3 NINFP2410179009	Åpen flomfastmark (NT)	God	Lite	Moderat	2869 m2
Brekkatrædet 4 NINFP2410179002	Naturbeitemark (VU)	Dårlig	Lite	Lav	2251 m2
Brekkatrædet 5 NINFP2410179005	Naturbeitemark (VU)	Svært redusert		Svært lav	36237 m2
Brekkatrædet 6 NINFP2410179006	Sanddynemark (VU)	God	Stort	Svært høy	2111 m2
Brekkatrædet 7 NINFP2410179003	Naturbeitemark (VU)	Dårlig	Moderat	Lav	9844 m2
Brekkatrædet 9 NINFP2410178923	Semi-naturlig våteng (DD)	Svært redusert		Svært lav	2218 m2
Brekkatrædet 10 NINFP2410178920	Naturbeitemark (VU)	Svært redusert		Svært lav	4806 m2
Brekkatrædet 11 NINFP2410178911	Flomskogsmark (VU)	God	Stort	Svært høy	2716 m2
Brekkatrædet 12 NINFP2410178929	Åpen flomfastmark (NT)	God	Lite	Moderat	395 m2
Søre Odden 7 NINFP2410178922	Åpen flomfastmark (NT)	God	Lite	Moderat	1428 m2
Ved Søre Odden NINFP2510184263	Semi-naturlig våteng (DD)	Svært redusert		Svært lav	1074 m2
Søre Odden 6 NINFP2410178925	Naturbeitemark (VU)	Svært redusert		Svært lav	3639 m2
Søre Odden 5 NINFP2410178921	Åpen flomfastmark (NT)	God	Lite	Moderat	2269 m2
Søre Odden 4 NINFP2410178928	Naturbeitemark (VU)	Svært redusert		Svært lav	8598 m2
Søre Odden 1 NINFP2410178927	Naturbeitemark (VU)	Svært redusert		Svært lav	4507 m2
Søre Odden 2 NINFP2410178915	Åpen flomfastmark (NT)	God	Moderat	Høy	6097 m2
Søre Odden 3 NINFP2410178916	Naturbeitemark (VU)	Svært redusert		Svært lav	2265 m2
Kringleøya N 6 NINFP2410179380	Åpen flomfastmark (NT)	God	Lite	Moderat	253 m2
Kringleøya N 5 NINFP2410179392	Naturbeitemark (VU)	Svært redusert		Svært lav	1901 m2

Områdenavn NiN Id	Naturtype (rødlistekategori)	Tilstand	Natur- mangfold	Kvalitet	Areal
Kringleøya N 2 NINFP2410179395	Åpen flomfastmark (NT)	God	Lite	Moderat	3657 m2
Kringleøya N 4 NINFP2410179387	Naturbeitemark (VU)	Svært redusert		Svært lav	7065 m2
Kringleøya N 3 NINFP2410179382	Naturbeitemark (VU)	Dårlig	lite	Lav	1250 m2
Kringleøya N 1 NINFP2410179385	Naturbeitemark (VU)	Svært redusert		Svært lav	6870 m2
Kringleøya 2 NINFP2410184218	Åpen flomfastmark (NT)	God	Moderat	Høy	13399 m2
Kringleøya 3 NINFP2410184217	Flomskogsmark (VU)	God	moderat	Høy	2781 m2
Kringleøya 4 NINFP2410184220	Naturbeitemark (VU)	Svært redusert		Svært lav	5792 m2
Kringleøya 5 NINFP2410184219	Åpen flomfastmark (NT)	God	Lite	Moderat	1733 m2
Kringleøya 6 NINFP2410184221	Naturbeitemark (VU)	Svært redusert		Svært lav	12860 m2
Kringleøya 1 NINFP2410184222	Naturbeitemark (VU)	Svært redusert		Svært lav	3433 m2
Ramstad 6 NINFP2410179396	Åpen flomfastmark (NT)	God	Lite	Moderat	470 m2
Ramstad 5 NINFP2410184215	Åpen flomfastmark (NT)	God	Lite	Moderat	2023 m2
Ramstad 4 NINFP2410184216	Naturbeitemark (VU)	Svært redusert		Svært lav	6842 m2
Ramstad 2 NINFP2410184224	Naturbeitemark (VU)	Svært redusert		Svært lav	9054 m2
Ramstad 1 NINFP2410184223	Åpen flomfastmark (NT)	Dårlig	Lite	Lav	4041 m2
Ramstad N5 NINFP2410184210	Åpen flomfastmark (NT)	God	Lite	Moderat	3821 m2
Ramstad N2 NINFP2410184213	Naturbeitemark (VU)	Svært redusert		Svært lav	12760 m2
Ramstad N3 NINFP2410184214	Sanddynemark (VU)	God	Lite	Moderat	709 m2
Ramstad N4 NINFP2410184211	Åpen flomfastmark (NT)	God	Lite	Moderat	2176 m2
Ramstad N1 NINFP2410184209	Åpen flomfastmark (NT)	God	Lite	Moderat	3078 m2
Ramstad N5 NINFP2410179394	Naturbeitemark (VU)	Svært redusert		Svært lav	1292 m2
Ramstad N6 NINFP2410179379	Åpen flomfastmark (NT)	God	Lite	Moderat	947 m2
Hjeltar 4 NINFP2410179388	Naturbeitemark (VU)	Svært redusert		Svært lav	5327 m2

Områdenavn NiN Id	Naturtype (rødlistekategori)	Tilstand	Natur- mangfold	Kvalitet	Areal
Hjeltar 6 NINFP2410179386	Naturbeitemark (VU)	Dårlig	Lite	Lav	1331 m2
Hjeltar 2 NINFP2410179384	Åpen flomfastmark (NT)	God	Moderat	Høy	7613 m2
Hjeltar 5 NINFP2410179393	Naturbeitemark (VU)	Svært redusert		Svært lav	3597 m2
Hjeltar 1 NINFP2410179383	Naturbeitemark (VU)	Svært redusert		Svært lav	17256 m2
Marlo 4 NINFP2410179391	Åpen flomfastmark (NT)	God	Sort	Svært høy	28256 m2
Marlo 3 NINFP2410179390	Naturbeitemark (VU)	Svært redusert		Svært lav	3907 m2
Marlo 1 NINFP2410179389	Naturbeitemark (VU)	Svært redusert		Svært lav	10075 m2
Marlo 2 NINFP2410179381	Naturbeitemark (VU)	Dårlig	Lite	Lav	20230 m2

4.3.2 Ansvarsnaturtyper

En analyse av naturtyper og arter som tidligere Oppland fylke har et særlig forvaltningsansvar for, ga som resultat at Oppland har et slikt særlig ansvar for 20 naturtyper (Larsen & Gaarder 2015). For 8 av disse gjelder forvaltningsansvaret for typen som sådan, mens det for de resterende gjelder delnaturtyper. Kriteriene for utvelgelsen er at 20 % eller mer av forekomstene (lokaliteter/areal, antall funn eller antall individer) skal være dokumentert eller svært sannsynlig befinne seg i Oppland. Også enkelte forvaltningsmessig viktige naturtyper (helhetlige landskap) ble vurdert. Relevante ansvarsnaturtyper for Oppland i dette undersøkelsesområdet er:

- Åpen flommark (åpen flomfastmark, sanddynemark)
- Flomskogsmark

I tillegg har tidligere Oppland fylke et vesentlig ansvar for å bevare store flommarksystemer og store ferskvannssystemer med intakte økologiske prosesser, først og fremst Gudbrandsdalslågen med de største sideelvene. Disse flommarkene er unike også i norsk målestokk fordi dalene er slake og med stadige tilførsler av sideelver. Dette har ført til at flommarker har blitt dannet mer eller mindre sammenhengende i dalbunnen fra Marlo bru i Skjåk til Lalm langs Otta og fra Selsmyrin til Lågendeltaet ved Lillehammer. Bare langs de store elvene i Troms og Finnmark, til dels også langs Gaula i Sør-Trøndelag og Folla/Glomma i Hedmark, finnes like store sammenhengende flommarker som langs Lågen og Otta (Larsen & Gaarder 2015). Flommarkene langs disse elvene viser stor variasjon mht. både naturtyper og artsforekomster, og de store og vide elveørene langs Otta med fint breelvmateriale er unike i Norge.

4.3.3 Forekomst av rødlistearter

Registrerte rødlistearter innenfor floraelementet i utredningsområdet Risheimøyi nord er listet opp i tabell 6 med truethetskategori og kjent forekomst.

Tabell 6. Oversikt over forekomst av rødlistearter utenom virveldyr i utredningsområdet Risheimøyi nord hentet fra Artskart (Artsdatabanken 2024).

Norsk navn	Vitenskapelig navn	Rødliste- status	Forekomst
Karplanter			

Norsk navn	Vitenskapelig navn	Rødliste-status	Forekomst
Sprikepiggrø	<i>Lappula squarrosa</i>	EN	I kantsone ved Marlo bru (2024)
SUM	1 art/1 funn		

Figur 20. En mindre del av forekomsten av sprikepiggrø (EN) ved Marlo bru inngår i utredningsområdet. Foto: Geir Høitomt.

4.4 Fugl

Det foreligger en nokså stor datamengde med fugleobservasjoner fra utredningsområdet i Artsobservasjoner. Med begrensede ressurser avsatt til utredningen ble innsatsen derfor konsentrert om å sammenstille eksisterende data framfor å bruke mye tid på ytterligere feltregistreringer. Registreringene er spredt gjennom hele året, men med en overvekt av observasjoner fra våren (april/mai) og høsten (august-oktober). Utredningsområdet er normalt islagt fra desember til februar/mars.

Tabell 7. Sammenstilling av fugleobservasjoner i utredningsområdet (Risheimøyi nord) hentet fra Artsobservasjoner 31.12.2024.

Tegnforklaring:

- H: Hekking påvist, eller tydelige indikasjoner på hekking.
- h: Mulig hekkefugl.
- S: Streifgjest, bl.a. matsøk. Uten tegn til hekking.
- T: Observert bare i trekketida, vår eller høst.
- *** Forekommer vanlig i aktuelt habitat.
- ** Forekommer regelmessig, men relativt fåtallig.
- * Forekommer sporadisk - fåtallig.

Art	Status	Rødliste-kategori	Kommentar
Knoppsvane	S**		Ses jevnlig på næringssøk i sommer-halvåret, spesielt vår og høst. Hekkeforsøk er ikke kjent. Opptil 9 ind. er observert utenfor Ramstadstrondi 16.05.2013 (Leif Bjørn Lunde). I denne delen av området er det også gjort et vinterfunn: 3 ind. 31.12.2024 (Per Lavrans Bådshaug).
Sangsvane	S,T**		Vanlig trekkgjest vår og høst med opp mot 18 ind. registrert 22.03.2022. Kan av og til også ses i vinterhalvåret; 1 overflyvende ind. 14.12.1985 (Per Lavrans Bådshaug).

Art	Status	Rødliste-kategori	Kommentar
Kanadagås	S,T*		Sjelden streif-/trekkgjest med bare en kjent observasjon i kantområdet: Flokk på ca. 50 ind. på åker i strandsonen nordvest for Risheimøyi i november 1984 (Bådshaug 1989).
Gravand	T*		Sjelden trekkgjest med 14 rastende ind. i et råk i kantsonen av området vest for Risheimøyi 09.04.1988 (Per Lavrans Bådshaug).
Brunnakke	T**		Fåttallig, men trolig årvisst trekkgjest vår og høst (Bådshaug 1989). Fra de senere årene er 4 ind. rapportert fra Ramstadstrondi 16.05.2013 (Leif Bjørn Lunde).
Krikkand	T***		Regelmessig trekkgjest, med de største flokkene (flere ti-talls ind.) observert på våren (Per Lavrans Bådshaug). Observasjoner i hekketida er ikke kjent.
Stokkand	H,S,T** *		Fast hekkefugl iflg. Bådshaug (1989). Fra Ramstadstrondi foreligger det bl.a. en observasjon av 2 kull 30.07.1989 (Geir Gaarder). I trekketida vår og høst ses stokkanda i større flokker, men uten at dette er nærmere tallfestet (Per Lavrans Bådshaug).
Stjertand	T*	VU	Sjelden trekkgjest med 1 par i kant-sonen vest for Risheimøyi 20. - 22.04.1988 (Per Lavrans Bådshaug).
Toppand	h,T**		Med bakgrunn i flere observasjoner i sommerhalvåret, bl.a. av par, antas arten å hekke i området. Ellers en fast trekkgjest vår og høst med observerte flokker på opptil ca. 10 ind. (<i>Artsobservasjoner.no</i>).
Sjørørre	S/T*	VU	Sjelden gjest med en kjent observasjon: 11 næringssøkende ind. 27.07.2009 (Egil Soglo).
Kvinand	h,S,T** *		Vanlig art i hele sommerhalvåret, som trolig hekker i området. Ses i størst antall vår og høst med noen ti-talls ind. (Bådshaug 1989). Ansamlinger av ikke-hekkende fugler kan også observeres i sommermånedene, bl.a. 15 ind. 29.06.2011 (Trond Sørhuus).
Laksand	h,S,T**		Mulig hekkefugl som opptrer årvisst i relativt lite antall gjennom det meste av sommerhalvåret, som oftest 1 - 5 ind. (<i>Artsobservasjoner.no</i>).
Storskarv	S*	NT	Sporadisk forekomst med et par rapporterte funn: 1 ind. 15.04.1988 (Per Lavrans Bådshaug) og 3 overflyvende ind. 06.10.2024 (Geir Høitomt og Astri Aadnes).
Gråhegre	h,S,T**		Mulig hekkefugl. Bådshaug (1989) oppgir et hekkefunn (reir) ca. 5 km vest for Risheimøyi i 1985. Han nevner videre at paret ikke har hekket der senere, men at observasjoner i 1988 og 1989 tyder på hekking i en annen del av dette området. Ellers ses et fåtall ind. nokså jevnlig på matsøk i sommerhalvåret (Per Lavrans Bådshaug og <i>Artsobservasjoner.no</i>).
Havørn	S**		Har i de senere årene blitt en årlig streifgjest i området, med 1 - 2 ind. på næringssøk til alle årstider. Både voksne og ungfugler er observert (<i>Artsobservasjoner.no</i>).
Spurvehauk	S*		Fåttallig, men trolig en art som jevnlig er på næringssøk i området. Bare en hunnfugl i kantsonen ved Gjeilo camping 06.07.2020 er rapportert (Will Rook).
Fjellvåk	T*		Fåttallig, men trolig nokså regelmessig trekkgjest vår og høst, som også kan ses over området i sommermånedene (Bådshaug 1989 og <i>Artsobservasjoner.no</i>).
Kongeørn	S*		Arten har en kjent hekkeplass få km fra området og er ikke sjelden å se på streif over området (Bådshaug 1989). Her nevnes 1 ungfugl (årsunge) over Marlo bru 21.12. og 22.12.2010 (Svein Hjeltar).
Fiskeørn	S*	VU	Sjelden gjest. 1 ind. ble sett i flukt over området 28.07.2009 (Egil Soglo).
Trane	S,T*		Uregelmessig trekk- og streifgjest med et fåtall ind. i trekketida på våren. I enkelte år er den også registrert på næringssøk i juni og juli måned, hovedsakelig på jorder i kantsonen. Største observasjon 7 ind. i juli 2013 (<i>Artsobservasjoner.no</i>).

Art	Status	Rødliste-kategori	Kommentar
Tjeld	S*	NT	Sjelden gjest med bare ett rapportert funn; 2 ind. i vestre del av området 06.10.2024 (Geir Høitomt og Astri Aadnes).
Tundralo	T*		Svært sjelden trekkgjest med 2 rastende ind. 06.10.2024 (Geir Høitomt og Astri Aadnes).
Vipe	T*	CR	Arten var trolig en regelmessig trekk-gjest i 1980-årene (Bådshaug 1989), men som er i sterk tilbakegang. Siste kjente observasjon fra området er 6 rastende ind. 31.03.2012 (Ingvil Kålås).
Kvartbekkasin	T*		Svært sjelden trekkgjest med 2 ind. registrert 06.10.2024 (Geir Høitomt og Astri Aadnes).
Enkeltebekkasin	h,T***		Bådshaug (1989) beskriver arten som vanlig. Den hekker svært sannsynlig fast i området, og forekommer ellers regelmessig i trekktida med opptil ca. 10 ind. registrert 06.10.2024 (Geir Høitomt og Astri Aadnes).
Rødstilk	h,T***	NT	Sannsynlig hekkefugl, men trolig bare noen spredte par. Arten opptrer mer vanlig i trekkida, spesielt om våren. (Bådshaug 1989 og <i>Artsobservasjoner.no</i>).
Gluttsnipe	T**		Årviss, men fåtallig trekkgjest vår og høst, vanligvis mellom 1 - 5 ind. (Bådshaug 1989). Mangelfull rapportering fra de senere årene, med bare 2 ind. notert 14.05.2022 (Jan Olav Nybo og Ken Adelsten Jensen).
Strandsnipe	h,T**		Sannsynlig hekkefugl som opptrer årlig, men nokså fåtallig i sommerhalvåret (<i>Artsobservasjoner.no</i>). I trekkida vår og høst kan den ses i mindre flokker (Per Lavrans Bådshaug).
Hettemåke	S,T*	CR	Var vanlig å se på næringssøk fra tidlig i 1980-årene og fram mot ca. 2015, dvs. i den perioden arten hekket i Åsjo naturreservat i Lom, ca. 8 km lenger sørøst (Per Lavrans Bådshaug). I de senere årene er bare en observasjon kjent; 6 ind. Ramstadstrondi 16.05.2013 (Leif Bjørn Lunde).
Fiskemåke	S,T***	VU	Vanlig å se i hele sommerhalvåret, men indikasjon på hekking mangler. Opptrer i størst antall vår og høst, som regel i småflokker på opp mot ca. 20 ind. (<i>Artsobservasjoner.no</i>).
Sildemåke	S*		Sjelden streifgjest med 4 rastende ind. registrert 12.04.2024 (Per Lavrans Bådshaug).
Gråmåke	S*	VU	Trolig nokså regelmessig å se på næringssøk, selv om lite er rapportert fra de senere årene. Bådshaug (1989) nevner jevnlig funn i tilgrensende områder mot øst (Skim).
Ringdue	S,T***		Vanlig å se på næringssøk og trekk, spesielt på jordene i kantsonen. Arten hekker i tilgrensende områder (Per Lavrans Bådshaug og <i>Artsobservasjoner.no</i>).
Tårnseiler	S,T***	NT	Vanlig, men relativt fåtallig på næringssøk sommerstid. Arten hekker i nærområdene (Bådshaug 1989 og <i>Artsobservasjoner.no</i>).
Svartspett	S*		Uregelmessig gjest på næringssøk; 1 ind. i vestre del av området 06.10.2024 (Geir Høitomt og Astri Aadnes).
Sanglerke	h*	NT	Sjelden, men mulig hekkefugl i jord-brukslandskapet i kantsonen av området. 1 syngende ind. ved Marlo bru 18.05.1985 (Jon Opheim og Per Lavrans Bådshaug).
Sandsvale	S,T**	VU	Bådshaug (1989) har beskrevet arten som «vanlig over områdene» på næringssøk. Fra de senere årene er den bare notert med 2 ind. 30.06. - 02.07.2019 (Will Rook), men dette skyldes trolig mangelfull rapportering. Arten har to kjente hekkekolonier i Skjåk kommune, den ene bare ca. 3 km vest for Marlo bru (Opheim 2024).
Låvesvale	S,T**		Vanlig å se på næringssøk (Bådshaug 1989), men sjelden i store antall. 15 ind. er rapportert fra området rundt Gjeilo camping i tidsrommet 30.06. - 02.07.2019 (Will Rook). Arten er fast hekkefugl i nærområdet.

Art	Status	Rødliste-kategori	Kommentar
Taksvale	S,T**	NT	Beskrevet som «vanlig av Bådshaug (1989). Arten er trolig fortsatt regelmessig å se på næringssøk, men trolig fåtallig, jf. <i>Artsobservasjoner.no</i> der det bare er rapportert om 1 - 2 ind. et fåtall ganger de siste årene.
Heipiplerke	T***		Vanlig på trekket vår og høst, noen ganger i større flokker. Arten er mangelfullt rapportert (<i>Artsobservasjoner.no</i>).
Gulerle	h,T**		Har trolig hekket i området (Bådshaug (1989). Det foreligger ingen rapporteringer i de senere årene (<i>Artsobservasjoner.no</i>), men det er grunn til å anta at den fortsatt observeres i området, iallefall under trekket vår og høst.
Vintererle	T*		Sjelden trekkgjest med 3 ind. observert i vestre del av området 06.10.2024 (Geir Høitomt og Astri Aadnes).
Linerle	h,T***		Ses jevnlig gjennom hele sommer-halvåret og hekker trolig i kantsonen. Under trekket vår og høst kan den opptre i store flokker (Bådshaug 1989).
Sidensvans	S**		Uregelmessig streifgjest på senhøsten/ vinteren i kantsonen av området. Flokk på ca. 150 ind. observert ved Soglo 09.11.2019 (Egil Soglo).
Jernspurv	T*		Trolig nokså regelmessig forekomst både i trekkida og på sommeren, selv om den bare er rapportert med 1 ind. ved Marlo bru 23.04.2016 (Kristoffer Bøhn).
Rødstrupe	h,S,T**		Vanlig art i sommerhalvåret, som trolig hekker i kantsonene (Per Lavrans Bådshaug). Arten er mangelfullt rapportert de senere årene med bare 1 syngende hann ved Gjeilo camping 05.07.2020 (Will Rook).
Buskskvett	h**		Sannsynlig hekkefugl, som senest i 2024 ble funnet hekkende i tilgrensende område (<i>Artsobservasjoner.no</i>). Innenfor registreringsområdet foreligger observasjon av 1 par ved Gjeilo camping 05.07.2020 (Will Rook).
Svarttrost	h,S,T**		Sannsynlig hekkefugl i kantsonen. Den anses som nokså vanlig, selv om lite er rapportert (<i>Artsobservasjoner.no</i>). I 2018 ble 1 ind. sett på foringsplass tett inntil området 27.01. (Siri Bøje Kvandalsvoll).
Gråtrost	H,S,T** *		Påvist hekkende i kantsonene, og ses ellers vanlig i trekkida. I år med god tilgang på bær, særlig rognebær, kan den opptre i store antall til langt utover høsten/vinteren, bl.a. ca. 60 ind. 31.12.2024 (Per Lavrans Bådshaug).
Måltrost	h,T**		Mulig hekkefugl i kantsonen (Bådshaug 1989). I de senere årene er den registrert med 2 syngende ind. ved Gjeilo camping 05.07.2020 (Will Rook). Antas også å være en regel-messig trekkgjest vår og høst. Den holder ofte sammen med andre trostearter og blir lett oversett.
Rødvingetrost	h,S,T**		Sannsynlig hekkefugl med bl.a. 1 syngende ind. ved Gjeilo camping 05.07.2020 (Will Rook). Regnes som en regelmessig trekkgjest vår og høst, selv om lite er rapportert (<i>Artsobservasjoner.no</i>).
Hagesanger	h*		Mulig hekkefugl med 1 syngende ind. i kantsonen ved Gjeilo camping 30.06. - 02.07.2019 (Will Rook).
Gransanger	h*		Mulig hekkefugl i kantsonen av området. 1 syngende ind. ved Gjeilo camping 09.07.2024 (Ken Adelsten Jensen). Arten er trolig noe vanligere enn denne ene observasjonen viser.
Løvsanger	h,S,T** *		Vanlig art gjennom hele sommer-halvåret, som svært sannsynlig hekker i kantsonene. 1 - 2 syngende ind. er bl.a. registrert ved Gjeilo camping i hekketida i 2019 og 2020 (Will Rook).
Granmeis	S*	VU	Er iflg. Bådshaug (1989) en vintergjest i området. Arten er mangelfullt rapportert de senere årene med bare 1 ind. registrert i kantsonen ved Svee 23.06.2016 (Kristoffer Bøhn).
Blåmeis	S*		Uregelmessig på næringssøk med bare et registrert funn i kantsonen; 1 ind. ved Gjeilo camping 30.06. - 02.07.2019 (Will Rook).

Art	Status	Rødliste-kategori	Kommentar
Kjøttmeis	h,S***		Forekommer vanlig til alle årstider. Den hekker trolig i kantsonene av området (Per Lavrans Bådshaug og <i>Artsobservasjoner.no</i>).
Nøtteskrike	S*		Fåttallig og sporadisk på næringssøk på jordene og i kantsonen, spesielt om høsten. 2 ind. i midtre del av området 04.08.1989 (Geir Gaarder).
Skjære	H,S***		Vanlig å se til alle årstider og hekker ved bebyggelsen i kantsonene (Per Lavrans Bådshaug og <i>Artsobservasjoner.no</i>).
Kråke	h,S***		Vanlig å se til alle årstider. Hekker i tilgrensende kantsone, kanskje også inne i registreringsområdet. Utenom hekketida kan den streife omkring i større flokker, bl.a. 62 ind. 05.03.2023 (Per Lavrans Bådshaug).
Ravn	S***		Ses til alle årstider på næringssøk, men som oftest overflyvende ind. På høst og vinter noen ganger i flokker (Per Lavrans Bådshaug og <i>Artsobservasjoner.no</i>).
Stær	h,S**	NT	Bådshaug (1989) beskriver arten som vanlig, og at den jevnlig ses i større flokker. Stæren forekommer fortsatt regelmessig i området - både i sommerhalvåret og i trekketida. Her nevnes 4 ind. ved Marlo bru 29.06.2011 (Trond Sørhuus) og 8 ind. ved Gjeilo camping 30.06. - 02.07.2019 (Will Rook), samt trekkende flokker på hhv. ca. 50 og 56 ind. 31.03.2012 (Ingvil Kålås) og 12.09.2024 (Per Lavrans Bådshaug).
Gråspurv	h,S**	NT	Trolig hekkefugl i kantsonen av området ved Marlo, der 12 ind. ble registrert 23.04.2016 (Kristoffer Bøhn).
Pilfink	h,S***		Mulig hekkefugl noen steder i kant-sonen, med 1 ind. ved Marlo bru 23.04.2016 (Kristoffer Bøhn) og 3 ind. ved Gjeilo camping 30.06. - 02.07.2019 (Will Rook).
Bokfink	h,S,T**		Vanlig hekkefugl i nærområdet, som trolig hekker spredt i kantsonene. 1 syngende hann er bl.a. rapportert i egnet hekkebiotop ved Marlo bru 29.06.2011 (Trond Sørhuus). Arten er mangelfullt rapportert, men antas å være vanlig i trekketida vår og høst.
Grønnfink	h,S**	VU	Fåttallig, men trolig hekkefugl i kant-sonen, bl.a. nevnes 1 ind. ved Gjeilo camping 30.06. - 02.07.2019 (Will Rook). Ellers nokså vanlig å se rundt bebyggelsen og på foringsplasser i vinterhalvåret (Egil Soglo).
Grønnsisik	S**		Trolig årlig på næringssøk i store deler av året, selv om den bare er rapportert fra tilgrensende områder (<i>Artsobservasjoner.no</i>).
Stillits	S*		Sjelden gjest på næringssøk, og som ofte oppsøker foringsplasser i vinter-halvåret. Følgende to observasjoner lengst vest i området knyttes til foring: 3 ind. 05.11.2018 (Tom Dahl) og 2 ind. 06.12.2022 (Per Lavrans Bådshaug).
Gråsisik	S***		Vanlig art som ofte blir under-rapportert. Den ses jevnlig på nærings-søk, særlig høst og vinter da den kan opptre i store flokker (Egil Soglo og Per Lavrans Bådshaug).
Dompap	S***		Vanlig art som ses jevnlig på nærings-søk i kantsonen, særlig høst og vinter da den kan opptre i mindre flokker (Egil Soglo og Per Lavrans Bådshaug).
Gulspurv	h,S**	VU	Bådshaug (1989) oppgir arten som vanlig, og mye tyder på at den fortsatt har en bra bestand i området. Syngende hanner er rapportert flere steder i kantsonen i de senere årene (<i>Artsobservasjoner.no</i>), samt en flokk på 35 ind. på en foringsplass i tilgrensende område 23.12.2011 (Egil Soglo).
Sivspurv	H,S,T** *		Iflg. Bådshaug (1989) en fast hekke-fugl og en karakterart for området. Den opptrer også regelmessig i trekketida vår og høst, selv om få observasjoner er innrapportert.

Figur 21. Havørn opptretr regelmessig i utredningsområdet og ses ofte sittende på sandbanken i elveløpet.
Illustrasjonsfoto: Thor Østbye.

Totalt er 72 fuglearter påvist i utredningsområdet nordvest for Risheimøyi naturreservat, hvorav hekking er dokumentert eller sannsynlig for 30 av disse (**tabell 8**). I alt 19 av de påviste fugleartene i utredningsområdet står på gjeldende norsk rødliste (*Artsdatabanken 2021*), og 6 av disse hekker eller er sannsynlige hekkefugler.

Utredningsområdet har sin klart viktigste funksjon i ornitologisk sammenheng som rasteplass under vår- og høsttrekket. Sandbankene i elveløpet benyttes som hvile- og rasteplasser og kan ha nokså store ansamlinger av våtmarksfugl. Eksempler på store antall er bl.a.: Sangsvane (18 individer 22.03.2022), gravand (14 individer 09.04.1988), stokkand (tallrik), tundralo (2 individer 06.10.2024), kvartbekkasin (2 individer 06.10.2024), fiskemåke (VU) (opptil 20 individer).

I ornitologisk sammenheng er det viktig med et nettverk av rasteplasser langs trekkrutene som benyttes vår og høst. Utredningsområdet (sammen med bl.a. Risheimøyi naturreservat) inngår i den svært viktige trekkruta som følger Mjøsa og Gudbrandsdalen, og hvor også flere andre verneområder er opprettet for å ivareta viktige rasteplasser.

Som hekkeområde har utredningsområdet noe begrenset verdi, men flere arter våtmarksfugl og spurvefugl er påviste eller mulige hekkefugler. Eksempler på slike hekkefugler er stokkand, toppand, laksand, enkeltbekkasin, rødstilk (NT), strandsnipe, gulerle, gulspurv (VU) og sivspurv.

4.5 Annen fauna

Pattedyr

Flaggermusfaunaen i undersøkelsesområdet er utilstrekkelig kjent, men data fra Artskart viser at nordflaggermus (VU) er registrert i eller nær området (bl.a. 1 ind. 22.10.2003 og 1 ind. 4.8.2003 (begge funn Kjell Isaksen)). Også ett funn av storflaggermus (EN) foreligger i umiddelbar nærhet

22.07.2003 (Kjell Isaksen), og begge artene forekommer trolig også innenfor i utredningsområdet.

Under feltarbeidet i 2024 ble det gjort mange observasjoner og sett mye spor etter hjort i utredningsområdet. Lokalkjente bekreftet at Risheimøyi naturreservat og tilgrensende områder har stor tetthet av hjort og rådyr, og utredningsområdet inngår i dette viktige hjorteviltområdet.

Også arter som bever og oter synes å opptre regelmessig i tilstøtende deler av Fåvang naturreservat, og begge artene forekommer trolig også nokså regelmessig i utredningsområdet. Ellers forekommer arter som trolig grevling, rødrev og mink (SE) samt flere smågnager- og spissmusarter relativt vanlig i området.

Figur 22. Beverhytte i utredningsområdet. Svært mye sportegn i området viste at denne arten forekommer fast, trolig med flere individer. Foto: Geir Høitomt.

Fisk

Data fra Artskart viser at i alt 5 fiskearter er påvist i Ottaelva ved utredningsområdet. Dette er artene harr, karuss, ørekyt, ørret og røye. Utredningsområdet inngår i områder for næringsøk samt gyteområder/leveområder for flere av disse artene.

4.6 Samlet vurdering av naturverdier

4.6.1 Naturtyper og flora

I Naturbase er deltaområdet i innløpet i Skim gitt elvledelta ID: ED00000309 (Ottas utløp i Vågåvatnet), med deltatype *klassisk delta* (Miljødirektoratet 2024). En del av utredningsområdet i vest inngår i dette naturområdet. I gjeldende rødliste for naturtyper (Miljødirektoratet 2018) er delta som landform klassifisert som sårbar (VU).

Utredningsområdets største naturverdier innen naturtyper og flora er knyttet til forekomstene av åpen flomfastmark (NT) og sanddynemark (VU) som inngår i et helhetlige flommarksystem.

Fremstad (1986) konkluderer med at flommarkene i Ottadalen inneholder ca. 60 % av artsantallet som finnes i hoveddalføret, og at dette bl.a. skyldes en kortere vegetasjonsperiode med tilførsel av kaldt smeltevann og lengre periode med islegging. Floraen består i hovedsak av lite kravfulle arter, og Fremstad fremhever dette som et karakteristisk trekk for flommarkene i Ottadalen. Dette illustrerer den store naturlige variasjonen i flommiljøene i dalføret fra Lågendeltaet i sør og til Bismo i nord. Fremstad peker også på at miljøene bl.a. i dette undersøkelsesområdet viser flommiljøenes dynamiske karakter, og med naturlige endringsprosesser knyttet til vegetasjon og

plantесamfunn. Oppland (del av Innlandet fylke) har et vesentlig ansvar for å bevare store flommarksystemer og store ferskvannssystemer med intakte økologiske prosesser, først og fremst Gudbrandsdalslågen med de største sideelvene. Disse flommarkene er unike også i norsk målestokk.

Isolert sett har utredningsområdet Risheimøyi nord sterkt lokal - regional verdi for naturtyper og flora, mens en samlet vurdering med hele deltaområdet ved Risheimøyi gir sterk regional - nasjonal verdi.

4.6.2 Fugleområde

Utredningsområdet (Risheimøyi nord) er et viktig rasteområde for vannfugl og våtmarkstilknyttede arter. Øyene og de blottlagte bankene i elveløpet fungerer som raste- og hvileområde for en lang rekke arter under vårtrekket og høsttrekket. Totalt er 72 fuglearter påvist i utredningsområdet nordvest for Risheimøyi naturreservat, hvorav hekking er dokumentert eller sannsynlig for 30 av disse (tabell 7).

Utredningsområdet (sammen med bl.a. Risheimøyi naturreservat) inngår i den svært viktige trekkruta som følger Mjøsa og Gudbrandsdalen, og hvor også flere andre verneområder er opprettet for å ivareta viktige rasteplasser.

Av de påviste fugleartene står i alt 19 arter på gjeldende norsk rødliste (Artsdatabanken 2021). Rødlisteartene fordeler seg med 2 kritisk truede (CR), 9 sårbare (VU), og 8 nær truede (NT) arter. I alt 6 av rødlisteartene hekker eller er sannsynlige hekkefugler (tabell 8).

Tabell 8. Oversikt over rødlistete fuglearter (Artsdatabanken 2021) i utredningsområdet Risheimøyi nord. Antatte hekkefugler er vist med uthevet skrift.

Rødlistekategori	Art
Kritisk truet (CR)	Vipe, hettemåke
Sterkt truet (EN)	
Sårbar (VU)	Stjertand, sjøorre, fiskeørn, gråmåke, fiskemåke, sandsvale, granmeis, grønnfink, gulspurv
Nær truet (NT)	Storskarv, tjeld, rødstilk , tårnseiler, sanglerke , taksvale, stær , gråspurv .

Isolert sett har utredningsområdet Risheimøyi nord sterkt regionalt - nasjonal verdi som trekkområde, mens en samlet vurdering med hele Risheimøyi naturreservat gir nasjonal verdi.

4.6.3 Annen fauna

Området er del av et større leveområde for nordflaggermus (VU) samt inngår i leveområde for bl.a. hjort og bever.

Utredningsområdet inngår i et større leveområde for flere fiskearter, der både områder for næringssøk samt gyte- og oppvekstområder inngår.

Med bakgrunn i eksisterende kunnskap vurderes utredningsområdet Risheimøyi nord å ha lokal verdi for annen fauna.

4.6.4 Samlet vurdering av naturverdi

Utredningsområdet (Risheimøyi nord) har store naturfaglige kvaliteter knyttet til naturtyper og fugl. Totalt er 20 rødlistearter påvist i utredningsområdet (karplanter 1 art, fugl 19 arter).

I Naturbase er deltaområdet i innløpet i Skim gitt elvledelta ID: ED00000309 (Ottas utløp i Vågåvatnet), med deltatype *klassisk delta* (Miljødirektoratet 2024). En del av utredningsområdet i vest inngår i dette naturområdet. I gjeldende rødliste for naturtyper (Miljødirektoratet 2018) er

delta som landform klassifisert som sårbar (VU). Utredningsområdets største naturverdier innen naturtyper og flora er knyttet til forekomstene av åpen flomfastmark (NT) og sanddynemark (VU) som inngår i et helhetlige flommarksystem.

Floraen består i hovedsak av lite kravfulle arter, og Fremstad fremhever dette som et karakteristisk trekk for flommarkene i Ottadalen. Dette illustrerer den store naturlige variasjonen i flommarkmiljøene i dalføret fra Lågendeltaet i sør og til Bismo i nord. Fremstad peker også på at miljøene bl.a. i dette undersøkelsesområdet viser flommiljøenes dynamiske karakter, med naturlige endringsprosesser knyttet til vegetasjon og plantesamfunn. Oppland (del av Innlandet fylke) har et vesentlig ansvar for å bevare store flommarksystemer og store ferskvannssystemer med intakte økologiske prosesser, først og fremst Gudbrandsdalslågen med de største sideelvene. Disse flommarkene er unike også i norsk målestokk.

Av særlig stor verdi er områdets funksjon som raste- og matletingsområde for våtmarksfugl. Våtmarksområdene langs Mjøsa - Gudbrandsdalslågen - Ottavassdraget er viktige brikker i et nettverk av våtmarker som ligger i en av hovedtrekkrutene for fugl i Norge, langs de store dalførene på Østlandet (Fylkesmannen i Oppland 1982). Disse lokalitetene har ulik utforming og er tilgjengelige i ulike perioder avhengig av snøsmelting, isgang og vannstand. I tillegg dekker lokalitetene et stort spenn i naturtyper, og tilfredsstiller dermed en lang rekke arters krav til matsøk, skjul mm. Utredningsområdet nord for Risheimøyi naturreservat er en viktig brikke i dette samspillet.

En samlet vurdering av naturverdiene i utredningsområdet Risheimøyi nord gir sterkt regionalt - nasjonal verdi. I en samlet vurdering med tilgrensende Risheimøyi naturreservat får utredningsområdet nasjonal verdi.

Figur 23. Utredningsområdet illustrerer den store naturlige variasjonen i flommiljøene i dalføret fra Lågendeltaet i sør og til Bismo i nord. Fremstad peker også på at miljøene bl.a. i dette undersøkelsesområdet viser flommiljøenes dynamiske karakter, med naturlige endringsprosesser knyttet til vegetasjon og plantesamfunn. Oppland (del av Innlandet fylke) har et vesentlig ansvar for å bevare store flommarksystemer og store ferskvannssystemer med intakte økologiske prosesser, først og fremst Gudbrandsdalslågen med de største sideelvene. Foto: Geir Høitomt.

4.7 Forvaltningsrelevante problemstillinger

4.7.1 Fremmedarter

Fremmede arter er en økende trussel mot naturtyper og stedegne arter i Norge (Artsdatabanken 2023). I utredningsområdet er antallet fremmedarter lavt, men under feltarbeidet i 2024 ble det gjort funn av alaskakornell *Swida sericea* (SE) i utredningsområdet (ved Søre Odden).

Forekomsten var liten (kun 1 mindre busk), men arten forekommer hyppig i våtmarksområdene sørover i Gudbrandsdalen. Alaskakornell kan ha stort spredningspotensiale i utredningsområdet og raske tiltak for å fjerne forekomsten er viktig.

Figur 24. En mindre forekomst av alaskakornell (SE) ble funnet i utredningsområdet i 2024. Foto: Geir Høitomt.

4.7.2 Forsøpling

Noen mindre utfyllinger, utrangert landbruksredskap og annet søppel/skrot ble sett i kantsoner i utredningsområdet. I kantsoner forekom også noe småsøppel (isopor, tomkanner og løspplast) som har blitt spredt med flomvann og vind.

En større flom i Ottavassdraget i 2018 tok med seg over 20 000 m² glasopor fra fabrikkanlegget i Bismo. Glasopor ble spredt med flomvatnet og spredte seg også i deler av utredningsområdet. Under feltarbeidet til denne rapporten ble glasopor sett på enkelte steder i bakevjer, flomskogsmark og kantsoner.

Det bør organiseres regelmessig søppelrydding i et eventuelt verneområde ved Risheimøyi nord.

Figur 25. Flytebrygge som hadde strandet i utredningsområdet i 2024. Foto: Geir Høitomt.

5 KILDER

Artsdatabanken. 2018a. Norsk rødliste for naturtyper 2018.

<https://www.artsdatabanken.no/rodlistefornaturtyper>

Artsdatabanken. 2018b. Fremmedartslista 2018.

<https://www.artsdatabanken.no/fremmedartslista2018>

Artsdatabanken. 2021. Norsk rødliste for arter 2021.

<https://www.artsdatabanken.no/lister/rodlisteforarter/2021/>

Artsdatabanken. 2024a. Natur i Norge. Hentet 30.12.2024 fra

<https://www.artsdatabanken.no/NiN>

Artsdatabanken. 2024b. Artskart. Hentet 30.12.2024 fra <https://artskart.artsdatabanken.no/>

Bådshaug, P. 1982: Ottavatnet ved Risheimøyi i Skjåk og Åsjo i Lom. Ornitologisk rapport. 4 s.

Bådshaug, P. 1984: Nye observasjoner fra Ottavatnet, Risheimøye og Åsjo i Lom. Hujon: 10: 182 - 185.

Bådshaug, P. 1989: Fuglefaunaen i våtmarksområdet Åsjo – Skim, Lom og Skjåk kommuner. Fugler i Oppland. Rapport nr. 7. 1989. 30 s.

Bådshaug, P. 1990: Fuglefaunaen i våtmarksområdet Skim – Åsjo, Lom og Skjåk kommuner. Hujon: 16: 13 - 16.

Folkestad, A.O. 1978. Fylkesvis oversikt over ornitologiske viktige våtmarksområder i Norge, Oppland. Miljøverndepartementet. 42 s.

Fremstad, E. 1986. Flerbruksplan for vassdrag i Gudbrandsdalen. Botaniske undersøkelser 2. Inventering av flommarkene i Ottadalen. Økoforsk Rapp. 1986.4.

Fylkesmannen i Oppland. 1982. Utkast til verneplan for våtmarksområder i Oppland fylke.

Miljødirektoratet 2022. Kartleggingsinstruks – Kartlegging av terrestriske Naturtyper etter NiN2. M-2209.

Miljødirektoratet 2024. Naturbase.

NGU 2024a. Norges geologisk undersøkelse. Berggrunnskart. Hentet 30.12.2024 fra

https://geo.ngu.no/kart/berggrunn_mobil/

NGU 2024b. Norges geologisk undersøkelse. Løsmassekart. Hentet 30.12.2024 fra

https://geo.ngu.no/kart/losmasse_mobil/

Opheim, J. 2024: Sandsvale i Oppland. Bestandsregistreringer i 2024. Rapport BirdLife Norge avdeling Oppland. 43 s.

Olsen, K. M. (red), 1996. Kunnskapsstatus for flaggermus i Norge. NZF-rapport.

Sundfør, W. 1977. Rapport om grovregistreringen av våtmarker i Oppland fylke. 1977. 57 s. + vedlegg.

Sundfør, W. 1979. Ornitologisk verneverdige våtmarker i Oppland fylke. Rapport om våtmarksregistreringene i 1977 og 1978. 129 s.

Taugbøl, T. 2001. Forvaltningsplan for kreps i Hedmark. Fylkesmannen i Hedmark, miljøvern avdelingen. Rapport nr. 2/2001. 25 s. + vedlegg.

Ødegaard, F. mfl. 2011. Sandområder – et hotspot-habitat. Hentet 30.12.2024 fra

<https://www.nina.no/archive/nina/pppbasepdf/rapport/2011/712.pdf>

Miljøfaglig Utredning AS ble etablert i 1988. Firmaet tilbyr miljøfaglig rådgivning. Virksomhetsområdet omfatter blant annet:

- Kartlegging og konsekvensanalyse på fagtema naturmangfold
- Skjøtselsplaner og forvaltningsplaner
- Utarbeiding av kart (illustrasjonskart og GIS)
- FoU-virksomhet
- Kurs og foredrag

Hjemmeside: www.mfu.no

Org.nr.: 984494068 MVA